

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Το Ευρώ, οι προοπτικές του και η ΟΝΕ ως μια άριστη νομισματική περιοχή

Πτυχιακή Εργασία

Καθηγητής: Γαλάνης Αντρέας
Σπουδαστής: Πάλμος Ιωάννης

Πάτρα, 2001

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	3403
----------------------	------

	σελίδα
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΟΝΕ	
A. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	
1. Εισαγωγή	7
2. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα	8
3. Η Έκθεση Delors	9
4. Η Συνθήκη του Μάαστριχ	10
B. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΕΥΡΩ	
1. Εισαγωγή	21
2. Πρακτική όψη της εισαγωγής του ευρώ	22
3. Χρηματοοικονομικά Πληροφοριακά συστήματα για το ευρώ	28
4. Το θεσμικό πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής της ΟΝΕ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – Ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΝΕ	
A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	31
B. ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΝΕ	31
Γ. ΤΟ ΕΥΡΩ ΩΣ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑ	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	
A. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 – Η ΕΥΡΩΠΗ ΩΣ ΑΡΙΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	43
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Από την έναρξη της κοινής τους οικονομικής πορείας, με την ίδρυση της ΕΟΚ, οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν επανειλημμένα εκφράσει την επιθυμία τους να συνδέσουν τις νομισματικές πολιτικές τους. Από τη Λατινική Νομισματική Ένωση, στο γνωστό «φίδι» της δεκαετίας του 1970 και το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, η Συνθήκη του Μάαστριχ αποτέλεσε το επιστέγασμα όλων των προσπαθειών, θέτοντας συγκεκριμένα κριτήρια και χρονικά όρια. Σύμφωνα με τις προδιαγραφές που τέθηκαν από τη Συνθήκη του Μάαστριχ, το πρώτο στάδιο της ΟΝΕ άρχισε την 01/01/1999. Από την 01/01/2001 το Ευρώ θα αντικαταστήσει τη Δραχμή ως εθνικό νόμισμα η οποία θα είναι υποδιαίρεση του Ευρώ. Κατά τη μεταβατική περίοδο 01/01/2001 μέχρι 31/12/2001, το Ευρώ θα υπάρχει μόνο σε λογιστική μορφή, ενώ η Δραχμή θα είναι το χρηματικό μέσο πληρωμής. Μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου και για το διάστημα 01/01/2002 έως 28/02/2002 θα αποσύρονται σταδιακά οι Δραχμές και ταυτόχρονα θα αρχίσει η κυκλοφορία των νομισματικών ευρώ με τις ακόλουθες υποδιαίρεσεις κέρματα: 1, 2, 5, 10, 20, 50 λεπτών και 1, 2 ευρώ. Χαρτονομίσματα: 5, 10 20, 50, 100, 200, 500 ευρώ.

Από 18 Φεβρουαρίου 2002 παύει οριστικά η χρήση τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε δραχμές αλλά και στα υπόλοιπα νομίσματα της ζώνης των «12». τα χαρτονομίσματα θα μπορούν να αποσύρονται στα δέκα ακόμη χρόνια και τα κέρματα για δύο χρόνια. Το ευρώ θα κοστίζει 340,75 Δραχμές.

Οι χώρες που συμμετείχαν στο πρώτο στάδιο είναι η Γερμανία, η Γαλλία, η Ολλανδία, η Ιταλία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, η Ισπανία, η Πορτογαλία, η Αυστρία. Η Ελλάδα θα ενταχθεί στο δεύτερο στάδιο ενώ

η Αγγλία, η Σουηδία και η Δανία επέλεξαν, αν και ικανοποιούσαν τις προϋποθέσεις, να μην ενταχθούν ακόμα στην ΟΝΕ.

Οι συνέπειες από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος δεν περιορίζονται μόνο στις συμμετέχουσες στην ΟΝΕ χώρες, αλλά αναμένεται να επηρεάσουν τις διεθνείς νομισματικές σχέσεις. Πέρα δηλαδή από τα ευνοϊκά αποτελέσματα της ΟΝΕ αναφορικά με τον πληθωρισμό και την απασχόληση, τη δημοσιονομική ισορροπία και την οικονομική ανάπτυξη, δεν είναι λίγοι εκείνοι που πιστεύουν ότι το ευρώ θα είναι ικανό να ανταποκριθεί στο ρόλο του διεθνούς νομίσματος, εκπληρώνοντας τις τρεις λειτουργίες του μέτρου αξίας, του μέσου συναλλαγών και του μέσου διαφύλαξης αξίας, καταρρίπτοντας ως ένα βαθμό την πρωτοκαθεδρία του δολαρίου.

Ένας σημαντικός αριθμός ερευνητών έχει ασχοληθεί με τη θεωρία των αρίστων νομισματικών περιοχών, σύμφωνα με την οποία κάποιες χώρες έχουν συμφέρον να συστήσουν με άλλες χώρες μια νομισματική ένωση, εκπληρώνοντας ως σύνολο κάποιες επιθυμητές ιδιότητες. Οι ιδιότητες αυτές αφορούν κυρίως στη συμμετρία των εξωτερικών διαταραχών στις οποίες υπόκεινται οι οικονομίες, στην κινητικότητα του παραγωγικού συντελεστή εργασία, στον όγκο των εμπορικών συναλλαγών που διεξάγεται ανάμεσα σε αυτές τις περιοχές, στον βαθμό ενοποίησης των χρηματαγορών και τέλος στην έκταση της πολιτικής σύμπνοιας που παρουσιάζεται στην ευρύτερη περιοχή.

Υποστηρίζεται λοιπόν από πολλούς ερευνητές ότι η Ευρώπη δεν έχει να αποκομίσει πολλά οφέλη από την νομισματική ενοποίηση της καθώς δεν πληροί τις απαραίτητες ιδιότητες. Από την άλλη μεριά, δεν είναι λίγοι εκείνοι που πιστεύουν ότι τα πολιτικά κίνητρα της Ευρώπης είναι πολύ ισχυρά και αρκετά ώστε να προχωρούν στην ΟΝΕ. Στο πέρασμα του χρόνου θα κριθεί το κατά πόσο επιτυχημένο εγχείρημα ήταν τελικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αφετηρία της λειτουργίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου του 1999 και ήταν η πιο τολμηρή και πιθανώς η πιο ριψοκίνδυνη κίνηση στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η δημιουργία μιας ευρύτερης ζώνης συναλλαγών μεταξύ μιας ομάδας προηγμένων βιομηχανικών χωρών που παραδοσιακά, μέχρι και στο πρόσφατο παρελθόν, υπερασπιζονταν με ζήλο την ανεξαρτησία τους, ακόμα και με τη δύναμη των όπλων, αποτελεί ένα ιστορικό εγχείρημα. Από το 1952 που πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες προσπάθειες για την ενοποίηση των ευρωπαϊκών χωρών, το εύρος των κοινοτικών αρμοδιοτήτων χαρακτηρίζεται από διαρκή επέκταση. Η οικοδόμηση της ενωμένης Ευρώπης αν και με τα ανθρώπινα μέτρα φαίνεται απελπιστικά αργή, εκπλήσσει τους ιστορικούς με την ταχύτητα της. Εξάλλου, τα περίπου σαράντα χρόνια κοινής πορείας των ευρωπαϊκών χωρών είναι πολύ μικρό διάστημα συγκριτικά με τα χίλια πεντακόσια χρόνια ανταγωνισμών και πολέμων στην ήπειρο μας. Ασφαλώς δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί δια μιας η ρήξη με ένα τέτοιο ιστορικό παρελθόν. Η αλληλεγγύη μεταξύ των Ευρωπαίων δεν επιβάλλεται αλλά δημιουργείται αργά, υπομονετικά, με την πραγματοποίηση διαδοχικών βημάτων προόδου, μέσω κυρίως της ανάληψης ολοένα και περισσότερων κοινών δράσεων. Η ΟΝΕ στη διαδικασία αυτή έχει σαφώς κυρίαρχη θέση, καθώς το ευρώ αναμένεται να δώσει στην Ευρώπη «σάρκα και οστά» με τόσο συγκεκριμένο τρόπο όπως ποτέ δεν είχε ξαναγίνει στο παρελθόν.

Το εγχείρημα αυτό όμως σε περίπτωση αποτυχίας του δεν στερείται κινδύνων. Το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό κόστος για

την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο θα είναι πράγματι μεγάλο και για το λόγο αυτό τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υποχρέωση να εξασφαλίσουν την εύρυθμη λειτουργία του ευρώ

Λίγα χρόνια πριν η αβεβαιότητα για τη δυνατότητα πολλών χωρών-μελών να εκπληρώσουν τα κριτήρια σύγκλισης και ορισμένες απαισιόδοξες εκτιμήσεις ακαδημαϊκών, ιδιαίτερα από την απέναντι όχθη του Ατλαντικού, είχαν δημιουργήσει κλίμα δυσπιστίας ως προς την προοπτική έγκαιρης έναρξης της ΟΝΕ. Ωστόσο, η ισχυρή πολιτική βούληση εκ μέρους όλων σχεδόν των ηγετών των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα ικανοποιητικά δημοσιονομικά αποτελέσματα δημιούργησαν περίπου βέβαιες προσδοκίες για την έναρξη και την επιτυχημένη πορεία του εγχειρήματος.

Αν και η προοπτική υιοθέτησης ενός κοινού νομίσματος είναι λιγότερο φιλόδοξη από το όραμα όλων εκείνων που είχαν στο νου τους μια ενωμένη Ευρώπη στα πρότυπα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (ΗΠΑ), μπορεί να λεχθεί χωρίς υπερβολή, ότι η υιοθέτηση του ευρώ, ως κοινού νομίσματος για την Ευρώπη, υλοποιεί τις προσπάθειες σαράντα περίπου ετών και ανοίγει μια νέα σελίδα στην πολιτική και οικονομική ιστορία της ανθρωπότητας.

Οι χώρες-μέλη που θα υιοθετήσουν το ευρώ αποκτούν μια *de facto* νέα οικονομική και θεσμική οντότητα. Εκπροσωπούν μια αγορά τριακοσίων εκατομμυρίων κατοίκων, που αντιπροσωπεύει το είκοσι τοις εκατό περίπου της παγκόσμιας παραγωγής και του παγκόσμιου εμπορίου, και έναν οικονομικό χώρο με πλεόνασμα στις εξωτερικές του συναλλαγές. Δυνητικά, δηλαδή αποτελούν μια οικονομική οντότητα ισχυρότερη από την οικονομία των ΗΠΑ και ένα νόμισμα, το ευρώ, που αναμένεται να είναι τουλάχιστον ισοδύναμο με το δολάριο.

Τα οικονομικά οφέλη από τη νέα αυτή πραγματικότητα είναι σημαντικά, ιδιαίτερα για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις και

μάλιστα των μικρότερων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συναλλαγματική σταθερότητα, όφελος από τη δημιουργία ενός ισχυρού ευρωπαϊκού νομίσματος που θα χρησιμοποιείται και αυτό ως συναλλαγματικό απόθεμα και ως μέσο πληρωμής σε ευρεία κλίμακα, σημαντική μείωση του κόστους συναλλαγών και ιδιαίτερα της τραπεζικής διαμεσολάβησης, αύξηση του ανταγωνισμού ως προς τις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών, μεγαλύτερη διαφάνεια στις συναλλαγές, μεγαλύτερη ελευθερία στη μετακίνηση των συντελεστών της παραγωγής, καθώς και μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής των καταναλωτών, των επιχειρηματιών και των αποταμιευτών στη διαχείριση των χαρτοφυλακίων τους, είναι μερικά μόνο από τα αναμενόμενα οφέλη.

Τα οφέλη από τη δημιουργία της ΟΝΕ και υιοθέτηση ενός ενιαίου νομίσματος είναι σαφώς αξιοσημείωτα. Πολλές όμως εξακολουθούν να είναι και οι αμφιβολίες για τις ενδεχόμενες συνέπειες αλλά και για την επιτυχία του όλου εγχειρήματος. Το να απαριθμήσει κανείς και να εκτιμήσει την επίδραση όλων εκείνων των παραγόντων που θα επηρεάσουν την εξέλιξη της ΟΝΕ, είναι πραγματικά ένα πολύ δύσκολο έργο. Ο χρόνος είναι εκείνος που θα αποδείξει την πραγματική αξία του μεγαλεπήβολου σχεδίου και μόνο τότε θα μας δίνεται η δυνατότητα να διαπιστώσουμε την επιτυχία ή την ενδεχόμενη αποτυχία του.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να προσπαθήσει να παρουσιάσει την πορεία της ΕΕ προς την ΟΝΕ και να εκτιμήσει όσο δυνατόν τη μελλοντική πορεία της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΟΝΕ

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

1. Εισαγωγή

Η σταδιακή πορεία προς την ΟΝΕ είναι μια διαδικασία για την οποία δεν έχει υπάρξει αντίστοιχη προηγούμενη στην ιστορία της Ευρώπης. Στο παρελθόν, υπήρξαν περιπτώσεις στις οποίες μικρές πολιτικές οντότητες σχημάτισαν κάποια πολιτική ένωση χωρίς να υιοθετήσουν κοινό νόμισμα ή να συστήσουν μια ενιαία κεντρική τράπεζα, για παράδειγμα η ένωση της Ιταλίας (1861). Σε άλλες περιπτώσεις, όπως η Λατινική Νομισματική Ένωση (1870) που αποτελείτο από το Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ελβετία και την Ελλάδα, χώρες με ανεξάρτητα νομίσματα, τα συνέδεσαν χωρίς όμως και να δημιουργήσουν μια κοινή κεντρική τράπεζα. Εξάλλου, υπάρχουν περιπτώσεις (Βέλγιο και Λουξεμβούργο), στις οποίες μια μικρή χώρα συνδέει τη συναλλαγματική ισοτιμία της με αυτή μιας μεγαλύτερης χώρας (Γερμανία), χωρίς όμως να επηρεάζεται η λειτουργία της κεντρικής τράπεζας της μεγαλύτερης χώρας. Παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες, καμία συνεργασία μέχρι σήμερα δεν ήταν τόσο αποτελεσματική ώστε να επιτύχει όσα έχουν επιτευχθεί προσφάτως στην Ευρώπη. Διότι είναι η πρώτη φορά που χώρες με ισχυρά νομίσματα και κεντρικές τράπεζες με μεγάλη ιστορία επιλέγουν να προβούν στη σύσταση μιας κοινής κεντρικής τράπεζας, στην οποία αναθέτουν την άσκηση της νομισματικής πολιτικής, μιας πολιτικής ανεξάρτητης από τις εθνικές του πολιτικές, που την ενισχύουν και με τη δυνατότητα έκδοσης ενός κοινού νομίσματος.

2. Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα

Η Ευρώπη σχεδιάζουσα την τακτοποίηση των νομισματικών της υποθέσεων μέσω της Έκθεσης Werner, δεν είχε λάβει υπόψη της τις αντιδράσεις του υπόλοιπου κόσμου, και ιδιαίτερα των ΗΠΑ. Με τον τρόπο αυτό όταν λίγο αργότερα δέχτηκαν μια μεγάλη εισροή βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων, οι ευρωπαϊκές χώρες αναγκάστηκαν να λάβουν μέτρα αντίθετα με τις προθέσεις τους και να αναθεωρήσουν τις επιδιώξεις τους.

Κύρια επιδίωξη του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) ήταν η σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, χωρίς όμως να θεωρείται ως απαραίτητη η εξομάλυνση των διαφορών ανάμεσα στις πολιτικές της κάθε χώρας. Το κυριότερο στοιχείο του, ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ), (Exchange Rate Mechanism-ERM), δημιουργήθηκε για να συντονίσει τις διαφορετικές νομισματικές και συναλλαγματικές πολιτικές των επιμέρους χωρών.

Η μέγιστη ανεκτή απόσταση μεταξύ δυο νομισμάτων του συστήματος καθορίστηκε σε $\pm 2,25\%$ (εκτός από ορισμένα ασθενή νομίσματα για τα οποία ίσχυε το $\pm 6\%$), αλλά οι συναλλαγματικές διακυμάνσεις ενός νομίσματος υπολογίζονταν πλέον σχετικά με την Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ECU). Το ECU αποτελείτο από ένα συνδυασμό («καλάθι») των διαφόρων νομισμάτων που το συνέθεταν. Η αρχική του σύνθεση καθορίστηκε βάσει αντικειμενικών κριτηρίων σχετικών με την οικονομική βαρύτητα κάθε κράτους μέλους. Η αξία του μεταβαλλόταν ανάλογα με τη σταθμισμένη εξέλιξη των συναλλαγματικών τιμών των νομισμάτων που συνέθεταν το καλάθι και ήταν επομένως πιο σταθερή από την αξία καθενός από τα νομίσματα ξεχωριστά. Ενδεικτικά, στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται η σύνθεση του καλάθιου του ECU όπως είχε διαμορφωθεί μετά το καλοκαίρι του 1996. Όπως είναι φανερό, το γερμανικό μάρκο, το γαλλικό φράγκο, το

ολλανδικό φιορίνι και η στερλίνα (που δεν συμμετέχει στο ΜΣΙ), κατέχουν τα μεγαλύτερα σχετικά μερίδια στο καλάθι του ECU.

Πίνακας 1 – Η νομισματική σύνθεση του ECU (Καλοκαίρι 1999)

Νόμισμα	Σχετικό βάρος στο «καλάθι» του ECU	Ποσοστό συμμετοχής των περιεχομένων νομισμάτων*
Γερμανικό Μάρκο	0,6242	32,41
Γαλλικό Φράγκο	1,332	20,62
Ολλανδική Φιορίνι	0,2198	10,13
Βελγικό Φράγκο	3,301	8,31
Φράγκο	0,13	0,33
Λουξεμβούργου		
Ιταλική Λιρέτα	151,8	7,96
Δανική Κορώνα	0,1976	2,69
Λίρα Ιρλανδίας	0,008552	1,07
Στερλίνα	0,08784	11,08
Ελληνική Δραχμή	1,44	0,49
Ισπανική Πεσέτα	6,885	4,20
Εσκούδο Πορτογαλίας	1,393	0,71
Σύνολο	1 ECU	100

Πηγή: Eurostat

*Με βάση τον προσδιορισμό της 25^{ης} Νοεμβρίου 1999

3. Η Έκθεση Delors

Το 1986 τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιούργησαν την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (Single European Act). Σύμφωνα με αυτήν, οι χώρες της Κοινότητας δεσμεύτηκαν στη δημιουργία μιας ενωμένης αγοράς, ελεύθερης από εμπόδια αναφορικά με τη μετακίνηση εμπορευμάτων, κεφαλαίου και εργασίας, μέχρι το τέλος του 1992. Το

1988, στην πορεία προς την Ευρωπαϊκή οικονομική ολοκλήρωση το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όρισε μια επιτροπή με πρόεδρο τον Jacques Delors, τότε πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για να ερευνήσει την εφικτότητα εξέλιξης της ενιαίας αγοράς σε μια ολοκληρωμένη νομισματική ένωση

Οι προτροπές της ομάδας εργασίας ως προς την ΟΝΕ, που είναι γνωστές ως Έκθεση Delors (Delors Report, 1991), παρείχαν το πλαίσιο για τις διακυβερνητικές διαπραγματεύσεις. Στην Έκθεση αυτή επιδιώκεται να πραγματοποιηθεί η νομισματική ενοποίηση σε χρονική περίοδο μικρότερη των δέκα ετών. Η Έκθεση αυτή έθετε ως στόχο την παράλληλη προώθηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, γιατί όπως υποστήριξε, η νομισματική ένωση από μόνη της απαιτεί υψηλό βαθμό σύγκλισης για να είναι επιτυχής. Η ιδανική πορεία μετάβασης προς την ΟΝΕ, σύμφωνα με την Έκθεση, είναι μια πορεία βασισμένη σε σταδιακές και παράλληλες αλλαγές σε όλους τους επιμέρους τομείς. Η άποψη αυτή ενισχύεται από το ότι η ολοκλήρωση είναι μια αργή διαδικασία και άρα απαιτείται η διέλευση ορισμένου χρονικού διαστήματος.

4. Η Συνθήκη του Μάαστριχ

Το Δεκέμβριο του 1989, μετά την έκδοση της Έκθεσης Delors, οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ συνήλθαν σε μια διακυβερνητική σύσκεψη που είναι γνωστή ως η Συνθήκη του Μάαστριχ, η οποία ακολουθεί την Έκθεση Delors και επιδιώκει τη νομισματική ενοποίηση σε τρία στάδια.

Με την υπογραφή της Συνθήκης για την ΕΕ (Μάαστριχ, 1991), υιοθετείται η ίδρυση της νομισματικής ένωσης στην Ευρώπη. Η Συνθήκη καθόριζε τόσο το θεσμικό καθεστώς της ενιαίας ΕΚΤ που δημιουργήθηκε, καθώς και το χρονοδιάγραμμα για την πορεία προς την

ολοκληρωμένη νομισματική ένωση. Βασιζόμενη κυρίως στην Έκθεση Delors, η συνθήκη περιγράφει λεπτομερώς τα χαρακτηριστικά που θα διακρίνουν τα τρία μεταβατικά στάδια.

Συγκεκριμένα, αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα της πορείας προς τη νομισματική ολοκλήρωση ορίζεται ότι στο πρώτο στάδιο (01/07/1990-31/12/1993) τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίζουν πολυετή προγράμματα με στόχο την εξασφάλιση της σύγκλισης, ιδίως ως προς τη σταθερότητα των τιμών και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών.

Στο δεύτερο στάδιο (01/01/1994-31/12/1998), επιβάλλεται στα κράτη μέλη να αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα και να προωθούν διαδικασίες ανεξαρτητοποίησης των κεντρικών τραπεζών τους. Ειδικότερα, προγραμματίζεται η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου (European Monetary Institute, EMI), που συντονίζει τη νομισματική πολιτική της ΕΕ. Μέχρι το τέλος του 2^{ου} σταδίου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΕΝΙ είναι υποχρεωμένοι να έχουν συντάξει αναφορά προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Υπουργών σχετικά με την πρόοδο των κρατών-μελών στο θέμα της πλήρωσης των όρων ένταξης τους στην ΟΝΕ. Στο τρίτο στάδιο 01/01/1999 ο δρόμος είναι ανοικτός για όσες χώρες-μέλη πληρούν τα κριτήρια να αποφασίσουν σχετικά με την ημερομηνία μετάβασης σε ένα κοινό νόμισμα, καθώς επίσης και σχετικά με τη μετατροπή του ΕΝΙ σε ΕΚΤ.

Ακόμα, στη Συνθήκη καθορίζονταν τα οικονομικά κριτήρια που θα έπρεπε να ικανοποιούνται από κάθε ευρωπαϊκή χώρα, προκειμένου να ενταχθεί στη νομισματική ένωση. Τα κριτήρια αυτά αφορούν τόσο σε μακροοικονομικούς, όσο και σε θεσμικούς παράγοντες και καθορίστηκαν από το συμβιβασμό δύο ισχυρών και αντικρουόμενων επιχειρημάτων. Από τη μια μεριά, υποστηρίζεται ότι τα οφέλη από ένα κοινό νόμισμα είναι αύξουσα συνάρτηση του αριθμού των χωρών που

χρησιμοποιούν το νόμισμα αυτό. Από την άλλη όμως, οι φορείς πολιτικής της ΕΕ εκφράζουν την αντίρρηση ότι, αν χώρες με διαφορετικές νομισματικές και δημοσιονομικές επιδόσεις συμμετέχουν από κοινού σε μια νομισματική ένωση, το αποτέλεσμα θα είναι αστάθεια και πληθωριστικές πιέσεις στα πλαίσια της ένωσης.

Λαμβάνοντας υπόψη λοιπόν τους παραπάνω παράγοντες, κατέληξαν στα εξής πέντε κριτήρια. Ειδικότερα:

α) Ο πληθωρισμός μιας χώρας δεν πρέπει να υπερβαίνει περισσότερο από 1,5% το μέσω πληθωρισμό των τριών χωρών με το χαμηλότερο πληθωρισμό. Η λογική πίσω από αυτή την προϋπόθεση είναι ότι σε μια νομισματική ένωση όλες οι συμμετέχουσες χώρες θα πρέπει να έχουν αντίστοιχους ρυθμούς πληθωρισμού, πριν ενταχθούν στην ένωση, προκειμένου να γίνουν ανταγωνιστικές και να συντελέσουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέσα στην ΕΕ.

β) Η συναλλαγματική ισοτιμία κάθε χώρας θα πρέπει να κυμαίνεται εντός των στενών ορίων του ΜΣΙ και να μην έχει αναπροσαρμοστεί κατά τα τελευταία δυο, τουλάχιστον χρόνια. Η προϋπόθεση αυτή είναι σημαντική γιατί η σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας υποδηλώνει την αξιοπιστία της κάθε κυβέρνησης και την ικανότητα της να διατηρήσει τη δέσμευση που ανέλαβε σχετικά με τη συναλλαγματική πολιτική της.

γ) Ως προς τη σύγκλιση των επιτοκίων των χωρών που θα συμμετέχουν στην ΟΝΕ, ορίζεται ότι τα επιτόκια των μακροπρόθεσμων κρατικών ομολόγων (δεκαετούς διάρκειας) δεν πρέπει να υπερβαίνουν περισσότερο από 2% το μέσο επιτόκιο των τριών χωρών με το χαμηλότερο πληθωρισμό από τις υπόλοιπες. Η προϋπόθεση αυτή είναι απαραίτητη γιατί όταν τα επιτόκια είναι σταθεροποιημένα ως απόρροια μιας αξιόπιστης πολιτικής, τότε μόνη αιτία για μια πιθανή μεταβολή τους

είναι ο κίνδυνος της μη επιτυχημένης έκδοσης χρήματος (sovereign default).

δ) Τα επιτρεπτά όρια ελλειμμάτων κρατικού προϋπολογισμού και δημοσίου χρέους στο ΑΕΠ των υποψηφίων για ένταξη στην ΟΝΕ χωρών δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% και το 60% αντίστοιχα. Τα επιχειρήματα για ένα τέτοιο κριτήριο είναι ότι αν τα μέλη μιας νομισματικής ένωσης παρουσιάζουν σημαντικά δημοσιονομικά ελλείμματα και χρέη δείχνουν ελλιπή πειθαρχία στο δημοσιονομικό τομέα. Κυρίως όμως, όταν υπάρχει αυξημένος εξωτερικός δανεισμός, είναι μεγάλη η πιθανότητα ότι οι χώρες με ελλειμματικό προϋπολογισμό θα ασκήσουν πίεση στην ΕΚΤ να χρηματοδοτήσει τα ελλείμματα και το δημόσιο χρέος τους. Είναι λοιπόν βέβαιο ότι μια τέτοια τάση θα προκαλέσει μεγάλο κόστος πληθωρισμού σε επίπεδο της ΟΝΕ γενικότερα.

ε) Τέλος, το καταστατικό των κεντρικών τραπεζών των χωρών που θεωρούνται ικανές να συμμετάσχουν στην ΟΝΕ, πρέπει να είναι συμβατό με αυτό της ΕΚΤ. Μια τέτοια θεσμική αλλαγή συνεπάγεται ότι οι κεντρικές τράπεζες θα πρέπει να είναι ανεξάρτητες από τις κυβερνήσεις τους, ώστε να αποκτήσουν πρόσθετη αξιοπιστία στη μάχη της καταπολέμησης του πληθωρισμού.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η απόφαση για την είσοδο ενός κράτους μέλους στο τελικό στάδιο της ΟΝΕ βασίζεται σε μια πολιτική εκτίμηση, η οποία λαμβάνει υπόψη τα προβλεπόμενα κριτήρια, τις διαγραφόμενες τάσεις και τις ειδικές συνθήκες, οι οποίες ενδέχεται να δικαιολογούν ένα οικονομικό αποτέλεσμα που δεν πληροί το σχετικό κριτήριο. Όπως άλλωστε η Συνθήκη του Μάαστριχ υπαγορεύει (Treaty on European Union, Άρθρο 104c) ειδικά για το λόγο του δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ΑΕΠ, ενδέχεται να είναι μεγαλύτερος της επιθυμητής τιμής αρκεί να φθίνει συνεχώς τείνοντας

προς αυτήν ή, αν η απόκλιση του θεωρηθεί περιστασιακή, να βρίσκεται πλησίον του συγκεκριμένου στόχου. Αντίστοιχα, για το λόγο του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ, η Συνθήκη υπαγορεύει ότι μια χώρα μπορεί να γίνει αποδεκτή στην ΟΝΕ ακόμα και αν ο συγκεκριμένος λόγος υπερβαίνει το όριο αρκεί να βαίνει μειούμενος και να τείνει προς την καθορισμένη τιμή. Χαρακτηριστική είναι εξάλλου η εφαρμογή του σημείου αυτού της Συνθήκης στις περιπτώσεις της Ιταλίας και του Βελγίου που έγιναν δεκτές και συμμετέχουν στο πρώτο στάδιο της ΟΝΕ με λόγους δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ ίσους με 118,8% για την Ιταλία και 118,1% για το Βέλγιο (31/12/1998).

Από την έναρξη του τρίτου και τελικού σταδίου της ΟΝΕ, δηλαδή από την 1^η Ιανουαρίου 1999, η ΕΕ έχει ενιαία νομισματική πολιτική και ενιαίο νόμισμα. Αυτά συνεπάγονται ένα νέο θεσμό της ΕΚΤ, η οποία αντικαθιστά το ΕΝΙ και η οποία συγκροτεί μαζί με τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Η ΕΚΤ και οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών δεν δέχονται υποδείξεις από τις κυβερνήσεις ούτε από τους κοινοτικούς θεσμούς (Αρ. 107 της Συνθήκης ΕΟΚ). Με άλλα λόγια, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες διατηρούν την πλήρη ανεξαρτησία τους και λειτουργούν ως βραχίονες (υποκαταστήματα) της ΕΚΤ, την πολιτική και τις υποδείξεις της οποίας ακολουθούν.

Όλες οι κεντρικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν συμμετέχουν στην ενιαία νομισματική πολιτική, είναι μέλη του ΕΣΚΤ από την έναρξη του τρίτου σταδίου. Πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Στα βασικά καθήκοντά του περιλαμβάνονται: η χάραξη και η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας, η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος, η κατοχή και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών αποθεμάτων και η προώθηση της ομαλής λειτουργίας

των συστημάτων πληρωμών. Τέλος, η πολιτική των συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι των νομισμάτων τρίτων χωρών καθορίζεται κατόπιν διαβουλεύσεως με την ΕΚΤ. Παράλληλα, η ΕΚΤ εκδίδει τους αναγκαίους κανονισμούς και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων που ανατίθενται στο ΕΣΚΤ.

Τον Μάιο του 1998 υιοθετήθηκε το όνομα του νέου νομίσματος της ΟΝΕ, το «ευρώ». Από την 01/01/1999 καθορίζεται αμετάκλητα η ισοτιμία μεταξύ των νομισμάτων των συμμετεχουσών χωρών μεταξύ τους και με το ευρώ. Από την ημερομηνία αυτή η νομισματική πολιτική και η πολιτική ισοτιμιών ασκούνται σε ευρώ ενώ το προϋπάρχον ECU παύει να υφίσταται.

Το αργότερο 1^η Ιανουαρίου του 2002 θα αρχίσουν να κυκλοφορούν τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα του ευρώ παράλληλα με τα εθνικά χαρτονομίσματα και κέρματα τα οποία θα αποσύρονται σταδιακά. Τα εθνικά χαρτονομίσματα και κέρματα θα παύσουν να κυκλοφορούν επίσημα στις 28/02/2002, πλην όμως θα μπορούν ακόμα να ανταλλάσσονται με ευρώ στις εθνικές κεντρικές τράπεζες, για κάποια επιπλέον χρόνια.

Στις 2 Μαΐου 1998, σε συνάντηση κορυφής της ΕΕ οριστικοποιήθηκαν οι 11 από τις 15 χώρες που συμμετέχουν στην ΟΝΕ από την 01/01/1999.

Συγκεκριμένα συμμετέχουν ως έχουσες εκπληρώσει τα απαραίτητα κριτήρια οι: Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Φιλανδία, Αυστρία και Ιρλανδία. Από τις υπόλοιπες η Βρετανία, η Σουηδία και η Δανία, αν και πληρούν τα απαιτούμενα κριτήρια επέλεξαν να μην ενταχθούν στην ΟΝΕ προς το παρόν. Τέλος, η Ελλάδα αν και θα επιθυμούσε να ενταχθεί στην ΟΝΕ, κατάφερε να αυτοαποκλειστεί λόγω των ανεπαρκών της οικονομικών επιδόσεων, ενός αποτελέσματος που οφείλεται στην κακή οικονομική

της πολιτική κατά τη δεκαετία του 1980. Στον Πίνακα 3 παρακάτω αναφέρονται συνοπτικά τα σημαντικότερα στάδια στην πορεία για την επίτευξη της νομισματικής ένωσης.

Πίνακας 2 – Η χρονική πορεία προς την ΟΝΕ

<u>Χρονολογία</u>	<u>Ενέργειες</u>
Ιανουάριος 1948	Εμπορική συμφωνία μεταξύ Βελγίου, Ολλανδίας και Λουξεμβούργου δημιουργεί τη Benelux.
Απρίλιος 1948	Δημιουργία του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας, που από το 1960 μετατράπηκε στον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).
Ιανουάριος 1958	Η Συνθήκη της Ρώμης δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, ΕΟΚ, με την οποία το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία και η Δυτική Γερμανία συμφωνούν για την καθιέρωση μιας ενιαίας αγοράς αγαθών και κοινών στόχων οικονομικής ανάπτυξης.
Ιούλιος 1969	Έγκριση του σχεδίου του Γάλλου αντιπροέδρου της Επιτροπής Raymond Barre, σύμφωνα με το οποίο οι έξι χώρες θα συνεισφέρουν σε ένα ταμείο, το οποίο θα τους διευκολύνει σε οικονομικές δυσκολίες.
Δεκέμβριος 1969	Στη σύνοδο κορυφής στη Χάγη συμφωνείται από τα κράτη μέλη ότι η νομισματική ενοποίηση αποτελεί ένα μακροπρόθεσμο στόχο της ΕΟΚ.
Μάρτιος 1970	Σύσταση μιας ομάδας εργασίας, υπό την εποπτεία του τότε πρωθυπουργού του Λουξεμβούργου, Pierre Werner, με σκοπό τη μελέτη των εναλλακτικών σχεδίων για την επίτευξη οικονομικής και νομισματικής ένωσης.
Μάρτιος 1971	Η ΕΟΚ υιοθετεί την έκθεση Werner και συμφωνεί σε μια ολοκληρωμένη οικονομική και νομισματική ένωση μέχρι το τέλος της επόμενης δεκαετίας. Παράλληλα, συμφωνείται η μείωση των διακυμάνσεων συναλλαγματικών ισοτιμιών με την ένταξη στο «φίδι». Η εφαρμογή του σχεδίου όμως αναβάλλεται εξαιτίας της γενικότερης αστάθειας του δολαρίου.
Αύγουστος 1971	Ο πρόεδρος των ΗΠΑ, Νίξον, αποσύρει το δολάριο από το «χρυσό κανόνα» που χαρακτήριζε τις διεθνείς αγορές με τη συμφωνία του Bretton Woods, από το 1944.
Απρίλιος 1972	Το «φίδι» εφαρμόζεται με μέγιστο όριο διακύμανσης των

	<p>συναλλαγματικών ισοτιμιών των κρατών μελών, το \pm 2,25%.</p>
Ιανουάριος 1973	<p>Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Δανία επίσημα προσχωρούν στην Κοινότητα.</p>
Φεβρουάριος 1973	<p>Ακολουθώντας μία μαζική εκροή κεφαλαίων από τις ΗΠΑ προς την Ευρώπη, το δολάριο υποτιμάται.</p>
Οκτώβριος 1973	<p>Η ενεργειακή κρίση δημιουργεί μίαν οικονομική κάμψη στην Ευρώπη και καθυστερεί τη δημιουργία της νομισματικής ένωσης.</p>
Οκτώβριος 1977	<p>Υπό το ευνοϊκότερο οικονομικό κλίμα, αναβιώνει η ιδέα της νομισματικής ενοποίησης από τον νέο πρόεδρο της Επιτροπής Roy Jenkins.</p>
Σεπτέμβριος 1978	<p>Κατά τη διάρκεια της συνάντησης κορυφής στο Άαχεν, ο πρόεδρος της Γαλλίας Valery Giscard d'Estain και ο Γερμανός καγκελάριος Helmut Schmidt καθόρισαν το 1982 ή 1983 ως προθεσμία για το δεύτερο στάδιο της ΟΝΕ και συμφώνησαν στη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.</p>
Δεκέμβριος 1978	<p>Δημιουργείται η Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα – ECU, ως ενιαία λογιστική μονάδα της ΕΕ.</p>
Μάρτιος 1979	<p>Συνίσταται το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, αντικαθιστάται το «φίδι», και μέσω του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών επιδιώκεται η ελαχιστοποίηση των διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Το Ηνωμένο Βασίλειο επιλέγει να παραμείνει εκτός συστήματος.</p>
Ιανουάριος 1981	<p>Η Ελλάδα εντάσσεται στην ΕΟΚ ως 10^ο μέλος.</p>
Ιανουάριος 1985	<p>Ο Jacques Delors, πρώην υπουργός Οικονομικών της Γαλλίας, ορίζεται ως πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.</p>
Ιανουάριος 1986	<p>Η Ισπανία και η Πορτογαλία γίνονται τα 11^ο και 12^ο μέλος της ΕΕ, αντίστοιχα.</p>
Φεβρουάριος 1986	<p>Υπογραφή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης που έχει ως έργο την προσαρμογή των ιδρυτικών συνθηκών για τη μετάβαση στην Ενιαία Αγορά.</p>
Ιούνιος 1989	<p>Οι επικεφαλές της συνάντησης στη Μαδρίτη εγκρίνουν</p>

την Έκθεση της επιτροπής Delors, σχετικά με τη σχεδιαζόμενη εξέλιξη της ΟΝΕ, τη δημιουργία της ΕΚΤ, τη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών και τη σύγκλιση των μακροοικονομικών πολιτικών των χωρών μελών.

Νοέμβριος 1989

Το τείχος του Βερολίνου αρχίζει να καταρρέει και ο Γερμανός καγκελάριος Helmut Kohl ανακοινώνει την επικείμενη επανένωση της Δυτικής με την Ανατολική Γερμανία.

Ιούλιος 1990

Το πρώτο στάδιο της νομισματικής ένωσης – η άρση των περιορισμών σχετικά με τις μετακινήσεις κεφαλαίου, τον αυξανόμενο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών και η συνεργασία των Κεντρικών Τραπεζών – μπαίνει σε εφαρμογή.

Οκτώβριος 1990

Σε μία συνάντηση στη Ρώμη, όλα τα κράτη-μέλη, πλην του Ηνωμένου Βασιλείου, συμφώνησαν ότι η έναρξη του δεύτερου σταδίου της ΟΝΕ να γίνει το 1994. Επίσης στη συνάντηση αυτή επαναπροσδιορίζεται η έννοια του ECU. Θα είναι πλέον το μοναδικό κοινό νόμισμα της ΕΕ δηλαδή το νόμισμα που θα αντικαταστήσει τα υπάρχοντα εθνικά νομίσματα.

Δεκέμβριος 1991

Η Συνθήκη του Μάαστριχ (Treaty of European Union – TEU) δημιουργεί την Ευρωπαϊκή Ένωση και δεσμεύει τις χώρες για αμετάκλητο προσδιορισμό των συναλλαγματικών τους ισοτιμιών, από το 1999 και μετά.

Ιούνιος 1992

Με δημοσκόπηση οι Δανοί απορρίπτουν τη Συνθήκη του Μάαστριχ. Αν και αργότερα την αποδέχονται, διατηρούν το δικαίωμα να μην υιοθετήσουν το κοινό νόμισμα.

Σεπτέμβριος 1992

Μετά την απόρριψη της Συνθήκης του Μάαστριχ από τους Δανούς και την οριακή αποδοχή της από τη Γαλλία, ξεκινά ένα κύμα αμφισβητήσεων, ενώ κερδοσκοπικές επιθέσεις αναγκάζουν το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιταλία να αποχωρήσουν από το ΜΣΙ.

Ιανουάριος 1993

Η Ενιαία Αγορά αρχίζει να ισχύει: επιτρέπει την ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων και αγαθών και προωθεί

Ιούλιος 1993	<p>παράλληλα την ιδέα της νομισματικής ενοποίησης.</p> <p>Περαιτέρω κερδοσκοπικές επιθέσεις διευρύνουν σε $\pm 15\%$ τα όρια διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων που συμμετέχουν στον ΜΣΙ.</p>
Ιανουάριος 1994	<p>Έναρξη του δεύτερου σταδίου της ΟΝΕ με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου, προδρόμου της ΕΚΤ.</p>
Ιανουάριος 1995	<p>Η Αυστρία, Φιλανδία και Σουηδία εντάσσονται στην ΕΕ που αριθμεί τώρα 15 μέλη.</p>
Δεκέμβριος 1995	<p>Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνει την ονομασία «ευρώ» για το κοινό νόμισμα.</p>
Μάιος 1998	<p>Τα πρώτα 11 κράτη μέλη που θα συμμετάσχουν στο ενιαίο νόμισμα επιλέγονται στις Βρυξέλλες.</p>
Ιανουάριος 1999	<p>Έναρξη του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ, με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος. Κλείδωμα των συναλλαγματικών ισοτιμιών των εθνικών νομισμάτων τόσο μεταξύ τους όσο και με το ευρώ. Οι τράπεζες αρχίζουν να χρησιμοποιούν το ευρώ που έχει πλέον λογιστική μορφή. Η ΕΚΤ αναλαμβάνει τον έλεγχο της νομισματικής πολιτικής στην περιοχή της ζώνης ευρώ.</p>
Ιανουάριος 2002	<p>Κέρματα και χαρτονομίσματα ευρώ κάνουν την πρώτη εμφάνισή τους.</p>
Ιούλιος 2002	<p>Τέλος της μεταβατικής περιόδου προς την ΟΝΕ. Τα εθνικά νομίσματα παύουν να έχουν νομική ισχύ και αντικαθίστανται από το ευρώ σε όλες τις λειτουργίες.</p>

B. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΕΥΡΩ

1.Εισαγωγή

Για τις χώρες μέλη της ΕΕ που συμμετέχουν από την αρχή στην ΟΝΕ (01/01/1999) το επίσημο και κοινό νόμισμα τους, σε λογιστική μορφή, είναι το ευρώ. Η νομισματική και η συναλλαγματική πολιτική τους, ασκείται πλέον σε επίπεδο ΕΕ και όχι σε εθνικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, η νομισματική πολιτική τους διενεργείται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα των Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)(Άρθρο 105 της Συνθήκης), ενώ η συναλλαγματική πολιτική τους από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, με τη συνεργασία του ΕΣΚΤ και της Επιτροπής (Άρθρο 109 της Συνθήκης).

Το κυρίως νομικό πλαίσιο, για την εισαγωγή και τη χρησιμοποίηση του ευρώ περιλαμβάνει σε δύο κανονισμούς του Συμβουλίου (Σεπτέμβριος 1997), τους εξής:

1. Τον κανονισμό για την εισαγωγή του ευρώ και
2. Τον κανονισμό [EC No 1103/97, 17/06/1997] για συγκεκριμένα ζητήματα που σχετίζονται με την εισαγωγή του ευρώ. Ο κανονισμός αυτός, που βασίζεται το Άρθρο 235 της Συνθήκης, ισχύει από τις 20/06/1997, είναι δεσμευτικός και απευθύνεται σε ολόκληρη την ΕΕ.

Σύμφωνα με τον πρώτο κανονισμό, το ευρώ αποτελεί το επίσημο νόμισμα για τις συμμετέχουσες χώρες, από την αρχή του 1999 και αυτόματα αντικαθιστά τα εθνικά νομίσματα των χωρών της ΟΝΕ στη λογιστική τους μορφή. Βέβαια, για την ολοκληρωτική αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων μεσολαβεί μια περίοδος μετάβασης από το ένα νόμισμα στο άλλο, και στο διάστημα αυτό, από 01/01/1999 ως 31/12/2001, συνυπάρχουν και τα δύο νομίσματα. Ένα ευρώ υποδιαιρείται σε εκατό ποσοστιαίες μονάδες (σεντς), ενώ κατά τη

μεταβατική περίοδο υποδιαιρείται και σε μονάδες εθνικών νομισμάτων, σύμφωνα πάντα με τις καθορισμένες ισοτιμίες μετατροπής. Στο διάστημα αυτό, οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές είναι ελεύθεροι να χρησιμοποιούν τις μονάδες του ευρώ, χωρίς όμως αυτό να είναι δεσμευτικό. Χαρακτηριστικά άλλωστε αναφέρεται ότι ισχύει η αρχή της «μη απαγόρευσης και της μη υποχρέωσης»

Στις 31 Δεκεμβρίου του 2001, που σηματοδοτεί το τέλος της μεταβατικής περιόδου, τα εθνικά νομίσματα, ως υποδιαιρέσεις του ευρώ, θα παύσουν να υπάρχουν και οποιεσδήποτε αναφορές σε μονάδες εθνικού νομίσματος που εξακολουθούν να εμφανίζονται, θα πρέπει να μεταφραστούν σε μονάδες ευρώ. Ωστόσο, τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα που είναι εκφρασμένα σε μονάδες εθνικών νομισμάτων μπορούν να διατηρήσουν τη νομική ισχύ τους, για ένα διάστημα έξι μηνών το πολύ.

Ο δεύτερος, από τους ανωτέρω κανονισμούς του Συμβουλίου, ασχολείται από την άλλη πλευρά, ασχολείται με ζητήματα όπως είναι η αντικατάσταση αναφορών σε ECU με αναφορές σε ευρώ, η συνέχεια και η διάρκεια των νομικών οργάνων, καθώς και ο καθορισμός και η χρήση των ισοτιμιών μετατροπής συμπεριλαμβανομένου του κανόνα στρογγυλοποίησης.

Ειδικότερα, για τη μετάβαση από το ECU στο ευρώ, ο Κανονισμός ορίζει ότι το ευρώ θα αντικαταστήσει, ως επίσημη ονομασία της κοινής οικονομικής μονάδας της ΕΕ, σε όλες τις υπάρχουσες αναφορές το ECU (Άρθρο 2).

2. Πρακτική όψη της εισαγωγής του ευρώ.

Ακολουθούσα την απόφαση για την εισαγωγή του ευρώ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υιοθετήσει ορισμένες διαδικασίες, τόσο στο

νομικό όσο και στον πρακτικό τομέα, προκειμένου να προετοιμάσει τον ιδιωτικό τομέα από τη μια μεριά και τις δημόσιες αρχές από την άλλη.

Στα συμπεράσματα του δεύτερου γύρου συνομιλιών το Μάιο του 1997, η Επιτροπή ξεκαθάρισε πως μέχρι το Μάιο του 1998 θα έπρεπε να έχουν καθοριστεί λεπτομερώς οι διαδικασίες που αφορούν στην πρακτική όψη της μετάβασης στο ευρώ. Πράγματι, ύστερα από συζητήσεις με αρμόδιους οργανισμούς, τρεις ομάδες ειδικών συστήθηκαν προκειμένου να ερευνήσουν τα θέματα για τα οποία έπρεπε να ληφθούν οι συγκεκριμένες αποφάσεις. Τα αποτελέσματα της έρευνας των υπόψη ομάδων ειδικών εκδόθηκαν στις παρακάτω εκθέσεις:

- Έκθεση της ομάδας ειδικών για την τεχνική και το κόστος της διπλής παρουσίασης (dual display).
- Έκθεση της ομάδας ειδικών για τις τραπεζικές χρεώσεις για τη μετάβαση στο ευρώ.
- Έκθεση της ομάδας ειδικών για την εκπαίδευση αναφορικά με το ευρώ.

Τα συμπεράσματα των εκθέσεων αυτών συζητήθηκαν σε ένα τρίτο γύρο συνομιλιών στις Βρυξέλλες (26 Φεβρουαρίου 1998), και οδήγησαν σε μία σειρά προτάσεων για τα συγκεκριμένα θέματα. Οι προτάσεις της Επιτροπής αναφέρονται στις παρακάτω ενότητες:

α) Η «διπλή παρουσίαση» των τιμών και των υπολοίπων χρηματικών ποσών

Ως «διπλή παρουσίαση» ορίζεται η ταυτόχρονη παρουσίαση του χρηματικού ποσού σε μονάδες ευρώ και σε μονάδες εθνικού νομίσματος. Για να πραγματοποιηθεί η ταυτόχρονη εμφάνιση σε διαφορετικές νομισματικές μονάδες, πρέπει, χωρίς αμφιβολία, να χρησιμοποιούνται οι σταθερές ισοτιμίες μετατροπής από τη μία μονάδα στην άλλη, τα ποσά να στρογγυλοποιούνται στο πλησιέστερο εκατοστό

και να είναι σαφές ποια τιμή αναγράφεται για καθαρά πληροφοριακούς λόγους και σε ποια τιμή αναμένεται να γίνει η συναλλαγή. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, οι πωλητές πρέπει να έχουν επισημάνει εάν θα δέχονται πληρωμές σε ευρώ κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου. Όπως γίνεται φανερό, η «διπλή παρουσίαση» πραγματοποιείται προκειμένου να προετοιμάσει ψυχολογικά τους καταναλωτές και τους εμπόρους για την ευρύτερη χρησιμοποίηση του ευρώ. Η εφαρμογή της «διπλής παρουσίασης» είναι επομένως απαραίτητο να αρχίσει από την έναρξη της μεταβατικής περιόδου ιδιαίτερα για τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις και τον κρατικό τομέα.

β) Τραπεζικές χρεώσεις και μετάβαση στα ευρώ

Ακολουθούσα την έκθεση της ομάδας ειδικών, η Επιτροπή προέβη σε προτάσεις σχετικά με τις χρεώσεις που οι τράπεζες ενδέχεται να επιβάλουν στους πελάτες τους για τη μετάβαση στο ευρώ. Σύμφωνα με τις προτάσεις της Επιτροπής, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, οι τράπεζες δεν θα χρεώνουν επιπλέον τη μετατροπή των συναλλασσομένων ποσών από μονάδες εθνικού νομίσματος σε μονάδες ευρώ και αντιστρόφως. Αντίστοιχα δεν θα χρεωθεί από τις τράπεζες η μετατροπή των τραπεζικών λογαριασμών από τη μία μονάδα στην άλλη στο τέλος της μεταβατικής περιόδου, ούτε και η ανταλλαγή κερμάτων και χαρτονομισμάτων από τη μια μονάδα στην άλλη στη διάρκεια της τελικής περιόδου. Ακόμα, οι χρεώσεις στις υπηρεσίες που προσφέρονται σε μονάδες ευρώ πρέπει να χρεώνονται με τον ίδιο τρόπο που χρεώνονταν στο παρελθόν.

Ο τρόπος με τον οποίο η κάθε τράπεζα θα κάνει τη μετατροπή πρέπει να είναι «διάφανος», δηλαδή πρέπει να ακολουθεί τις σταθερές ισοτιμίες μετατροπής και να διευκρινίζονται οι όποιες επιπλέον χρεώσεις. Τέλος, οι τράπεζες κλήθηκαν το αργότερο μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 1999, να έχουν συμμορφωθεί με τις προτάσεις της

Επιτροπής και να έχουν ενημερώσει τους πελάτες τους με ποιο τρόπο και σε ποιο βαθμό θα εφαρμόζονται τα απαιτούμενα μέτρα.

γ) Προσαρμογή των τιμών και των μέτρων αξιών του ευρώ

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα της ομάδας ειδικών σχετικά με την προσαρμογή των τιμών και των μέτρων αξιών μετά από την εισαγωγή του ευρώ, έγιναν γενικώς αποδεκτά από την Επιτροπή που προέβη και σε σχετικές προτάσεις. Αρχικά η πρόταση αφορούσε στη διπλή εμφάνιση των τιμών, τόσο σε μονάδες ευρώ όσο και σε μονάδες εθνικού νομίσματος.

Η Επιτροπή έδωσε έμφαση στο γεγονός ότι είναι σημαντικό, τα σωματεία καταναλωτών και οι αντίστοιχες ομάδες παραγωγών να διαπραγματευτούν τα θέματα που αφορούν στην εμφάνιση των τιμών, στην πληροφόρηση που θα παρέχεται και στον έλεγχο της εφαρμογής των μέτρων. Αυτό, αναμένεται να ωφελήσει και τις δύο ομάδες διαπραγματευόμενων, που πρέπει να εξοικειωθούν με την μετατροπή αυτή.

Περαιτέρω, τα κράτη-μέλη και οι τοπικές αρχές πρέπει να αναλάβουν ευθύνες, σύμφωνα με την Επιτροπή, ώστε να επιβλέψουν την ομαλή μετάβαση στο ευρώ. Αυτό είναι δυνατό να γίνει με διορισμό ορισμένων παρατηρητών που θα ελέγχουν την τήρηση όλων των συμφωνιών.

Τέλος, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να συνεχίσει και να φέρει σε πέρας, τα προγράμματα που αφορούν ομάδες ανθρώπων με ιδιαίτερες δυσκολίες στην αλλαγή αυτή, όπως είναι κυρίως οι ηλικιωμένοι και όσοι έχουν προβλήματα όρασης.

δ) Η εκπαίδευση αναφορικά με το ευρώ

Τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έκθεση της ομάδας ειδικών σχετικά με την εκπαίδευση για το ευρώ επικεντρώνονται κυρίως στα εξής:

Στο πρώτο στάδιο, το εκπαιδευτικό σύστημα φαίνεται να αποτελεί ένα ιδιαίτερα αποδοτικό μέσο ενημέρωσης, λόγω της αυξημένης επιρροής της εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, οι νέοι άνθρωποι, που έχουν αυξημένη προσαρμοστικότητα, αναμένεται να επηρεάζουν και τις οικογένειές τους. Για την επιτυχία όμως της εκπαίδευσης είναι απαραίτητο να έχουν ενημερωθεί σωστά οι δάσκαλοι και οι καθηγητές. Την ευθύνη για τη σωστή ενημέρωση αναλαμβάνουν τα κράτη-μέλη.

Τα συμπεράσματα αυτά αποδέχτηκε και η Επιτροπή. Γι' αυτό καθόρισε να γίνει μία συνάντηση μεταξύ εκπροσώπων των κρατών μελών, τον Απρίλιο του 1998, προκειμένου να ανταλλάξουν πληροφορίες και να συζητηθούν οι ενέργειες που πρέπει να γίνουν σε τοπικό επίπεδο Κοινότητας. Τελικά συμφωνήθηκε ότι η Επιτροπή μπορεί να θέτει τις προτάσεις της σχετικά με την εκπαίδευση, αλλά η σημαντικότερη ευθύνη ανήκει στα κράτη-μέλη. Για το λόγο αυτό οι όποιες προσπάθειες της Επιτροπής πρέπει να γίνονται σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές των κρατών-μελών. Ιδιαίτερα τονίστηκε ότι είναι ανάγκη να ενσωματωθούν προγράμματα εκπαίδευσης για το ευρώ στα εκπαιδευτικά ιδρύματα το ταχύτερο δυνατό και ταυτόχρονα να παρασχεθεί η ειδική πληροφόρηση και στήριξη σε ομάδες με προβλήματα όρασης.

ε) Οι μικρές επιχειρήσεις και το ευρώ

Οι σημαντικότερες δυσκολίες για τις μικρές επιχειρήσεις είναι οι λογιστικές συνέπειες της αλλαγής του νομίσματος σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια ανθρώπινων και χρηματικών πόρων που αντιμετωπίζουν. Η ομάδα ειδικών εξέτασε κυρίως την κατάσταση στις επιχειρήσεις που

είναι περισσότερο εκτεθειμένες στα προβλήματα αυτά, δηλαδή στις επιχειρήσεις που εξαρτώνται από τους προμηθευτές τους. Αυτό οφείλεται στο ότι οι μικρές επιχειρήσεις ενδέχεται να αντιμετωπίσουν προμηθευτές, που μπορεί να είναι μεγαλύτερες ή και πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι οποίοι να ασκούν πιέσεις για την χρησιμοποίηση του ευρώ. Από την άλλη μεριά όμως οι μικρές επιχειρήσεις πιθανώς να θέλουν να συναλλάσσονται σε μονάδες εθνικού νομίσματος με τους καταναλωτές τους, οι οποίοι δεν είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιούν το ευρώ πριν από κάποια συγκεκριμένη ημερομηνία.

Για την προστασία των μικρών επιχειρήσεων, τελικά, η ομάδα των ειδικών στην έκθεσή της προτείνει τα εξής: α) Καμία επιχείρηση δεν μπορεί να εκδίδει αποδείξεις αποκλειστικά ευρώ χωρίς να έχει δώσει προηγουμένως μια προθεσμία προσαρμογής. β) Αν μια μικρή επιχείρηση προτείνει στους προμηθευτές της να διατηρήσουν τις αποδείξεις και τις τιμές τους σε εθνικό νόμισμα, εκείνοι έχουν υποχρέωση να συμμορφωθούν. γ) Πρέπει να οργανωθούν με πληροφοριακά και προπαρασκευαστικά προγράμματα που να απευθύνονται κυρίως σε μικρές εταιρείες για να τις βοηθήσουν στη μεταρρύθμιση αυτή.

Τα συμπεράσματα της ομάδας ειδικών έγιναν αποδεκτά από την Επιτροπή, η οποία στη συνέχεια ενθάρρυνε όλες τις επιχειρήσεις να διαπραγματευτούν μέσω των αντιπροσώπων τους και να φθάσουν σε συμφωνίες που να εξυπηρετούν και τις μικρότερες επιχειρήσεις. Οι μικρές επιχειρήσεις από την μεριά τους, όπως προτείνει η Επιτροπή, οφείλουν να εντατικοποιήσουν τις προσπάθειές τους. Προκειμένου η Επιτροπή να ενισχύσει τις προσπάθειες αυτές χορηγεί στις επιχειρήσεις αυτές τα κατάλληλα μέσα που ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους, μέσω του δικτύου Κέντρων Πληροφόρησης για το Ευρώ (Euro Info Centres).

3. Χρηματοοικονομικά Πληροφοριακά Συστήματα για το ευρώ

Στη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου θα συνυπάρχουν δύο διαφορετικές νομισματικές μονάδες σε κάθε κράτος μέλος: το ευρώ και το αντίστοιχο εθνικό νόμισμα. Τα χρηματοοικονομικά πληροφοριακά συστήματα πρέπει να είναι προετοιμασμένα ώστε να αντιμετωπίσουν την ιδιαίτερη αυτή κατάσταση.

Η ιδιαιτερότητα της κατάστασης αυτής έγκειται στο ότι κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, οι επιχειρήσεις θα δέχονται ή θα παρέχουν χρηματοοικονομική πληροφόρηση ταυτόχρονα σε ευρώ και σε εθνικά νομίσματα. Τέλος, επειδή είναι αδύνατη η ταυτόχρονη προσαρμογή όλων των συστημάτων, είναι απαραίτητο τα συστήματα που λειτουργούν με βάση τις μονάδες εθνικού νομίσματος να συνεργάζονται με συστήματα ήδη προσαρμοσμένα σε μονάδες ευρώ. Η στρογγυλοποίηση των ποσών και η μετατροπή των ιστορικών δεδομένων της επιχείρησης, είναι προβλήματα που απορρέουν άμεσα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προσαρμογής. Όμως, η διαδικασία προσαρμογής είναι αρκετά περίπλοκη. Για το λόγο αυτό όλες οι επιχειρήσεις, εκτός από τις πολύ μικρές, πρέπει να δημιουργήσουν μία ομάδα αρμόδια για την επίβλεψη της μεταρρύθμισης των συστημάτων πληροφόρησης. Επίσης, η ομάδα αυτή θα έχει ως αρμοδιότητα το καθορισμό της στρατηγικής που θα ακολουθήσει η επιχείρηση, ως προς την αλλαγή των συστημάτων, δηλαδή αν θα είναι άμεση ή σταδιακή, και ως προς τη διάκριση των συστημάτων που πρέπει να προσαρμοστούν ή όχι.

Μόνο συστήματα που χρησιμοποιούνται για την απόκτηση χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για κάποιο από τα συμμετέχοντα εθνικά νομίσματα θα επηρεαστούν από τη μετάβαση στο ευρώ. Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι το πρόβλημα σχετικά με την αντικατάσταση

των εθνικών νομισμάτων από το ευρώ στα συστήματα πληροφορικής είναι αντίστοιχο με το πρόβλημα του έτους 2000. Ήταν γνωστό από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας της Ευρωζώνης ότι το ενιαίο νόμισμα θα απαιτούσε προσαρμογές στα υπολογιστικά συστήματα των επιχειρήσεων καθώς και στο σύνολο του ηλεκτρονικού εξοπλισμού που σχετίζεται με τις συναλλαγές και τη διακίνηση των προϊόντων. Εφαρμογές, λογισμικού, ταμειακές μηχανές καθώς και συσκευές που συμμετέχουν στη διαδικασία τιμολόγησης και λογιστικής παρακολούθησης έπρεπε να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

4. Το θεσμικό πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής στην ONE

Οι θεσμικές ρυθμίσεις για το τελευταίο στάδιο της ONE περιγράφονται λεπτομερώς στα υπ' αριθ. 3 και 4 πρωτόκολλα της Συνθήκης όπου καθορίζεται το πλαίσιο λειτουργίας της ΕΚΤ του ΕΣΚΤ και του ΕΝΙ. Αναλυτικότερα προβλέπονται τα εξής:

α.) Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

Το ΕΣΚΤ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών και διοικείται από τους φορείς αποφάσεων της ΕΚΤ. Ο πρωταρχικός σκοπός είναι η διατήρηση της σταθερότητας του επιπέδου τιμών και η παράλληλη προώθηση των νομισματικών πολιτικών της Ένωσης (άρθρο 105 της Συνθήκης). Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες θα ενεργούν ανεξάρτητα από τις οδηγίες ή επιθυμίες των εθνικών κυβερνήσεων και των κοινοτικών οργάνων.

β.) Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των χωρών μελών που συμμετέχουν στην ONE αποτελούν συστατικό στοιχείο του ΕΣΚΤ και ενεργούν σύμφωνα με τις οδηγίες και τις προτάσεις της ΕΚΤ. Στο βαθμό που είναι σκόπιμο και επιτρεπτό, η ΕΚΤ θα εξουσιοδοτεί τις εθνικές κεντρικές τράπεζες να προβαίνουν σε ενέργειες που είναι απαραίτητες

κάθε φορά προκειμένου να εφαρμοστεί η επιθυμητή νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ.

γ.) Συνεργασία μεταξύ των θεσμικών οργάνων

Ο πρόεδρος του συμβουλίου ECOFIN (υπουργοί Οικονομικών) και ένα μέλος της Επιτροπής έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν (χωρίς δικαίωμα ψήφου) στις συνελεύσεις της διοικητικής επιτροπής της ΕΚΤ. Αντίστοιχα, ο πρόεδρος της ΕΚΤ θα συμμετέχει στις συναντήσεις του ECOFIN οσάκις συζητούνται ζητήματα που αφορούν την ΕΚΤ. Η ΕΚΤ, εξάλλου, θα πρέπει να συμβουλεύει όσους χρειάζονται διευκρινήσεις αναφορικά με κάθε νομοθετική ρύθμιση που συνδέεται με τη δραστηριότητά της. Επίσης, έχει την υποχρέωση να ενημερώνει ετησίως με σχετική έκθεση όλα τα υπόλοιπα όργανα της ΕΕ.

δ.) Προβλέψεις χρηματοδοτήσεων

Το κεφάλαιο της ΕΚΤ θα διακρατείται από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών ανάλογα με το δημογραφικό και οικονομικό «βάρος» της κάθε συμμετέχουσας χώρας, δηλαδή ανάλογα με τον πληθυσμό και το ΑΕΠ της. Τα συναλλαγματικά αποθέματα των λοιπών νομισμάτων, εκτός του ευρώ, που θα διακρατούνται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες θα συγκεντρώνονται στην ΕΚΤ. Το πιθανό έσοδο από το εκδοτικό προνόμιο του ΕΣΚΤ θα διατίθεται στις τοπικές κεντρικές τράπεζες πάλι ανάλογα με τον πληθυσμό και το ΑΕΠ τους. Η Συνθήκη δεν προβλέπει περιορισμούς ως προς τη διάθεση των κερδών των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΝΕ

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισαγωγή του ευρώ αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά όχι μόνο την ΕΕ ή τα κράτη μέλη που την απαρτίζουν, αλλά και όσους συναλλάσσονται μαζί της. Πρόκειται για ένα μοναδικό γεγονός με παγκόσμιες προεκτάσεις, ωστόσο οι αναμενόμενες μεταβολές δεν προβλέπεται να είναι ούτε ξαφνικές ούτε αποσταθεροποιητικές. Και αυτό, διότι όλες οι αγορές είναι προετοιμασμένες για την υποδοχή του ευρώ και της ΟΝΕ καθώς και τις αλλαγές που θα προκαλέσουν.

Ο διεθνής ρόλος τους ευρώ αναμένεται να γίνει εμφανής αρχικά στις χώρες που είναι στενά συνδεδεμένες με την ΕΕ. Παράλληλα, η εισαγωγή του κοινού νομίσματος αναμένεται να μειώσει τη διεθνή ζήτηση του δολαρίου, ενώ πολλοί εκφράζουν την αισιόδοξη άποψη ότι το ευρώ θα αντικαταστήσει βαθμηδόν το δολάριο στις παγκόσμιες συναλλαγές. Σε αυτό άλλωστε συνηγορούν το μέγεθος της ΟΝΕ, η επιδίωξη της σταθερότητας που επιδιώκει και η ενοποίηση των χρηματαγορών που βρίσκονται στην επικράτειά της. Οι επιπτώσεις από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος αναμένεται να είναι σταδιακές. Ο ρόλος του ευρώ θα εξαρτηθεί από την σταθερότητα, ανάπτυξη και ευημερία της ΟΝΕ.

Β. ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΝΕ

α.) Αποδοτικότητα και Ανάπτυξη

Η δημιουργία της ΟΝΕ και η καθιέρωση ενός ενιαίου νομίσματος αναμένεται να επιφέρει διάφορα οφέλη αποδοτικότητας και ανάπτυξης.

Καταρχάς, η ύπαρξη ενός ενιαίου νομίσματος αποτρέπει τη μετατροπή ενός νομίσματος ευρωπαϊκής χώρας σε νόμισμα κάποιας

άλλης ευρωπαϊκής χώρας και άρα μειώνει σε μεγάλο βαθμό το κόστος συναλλαγών (transaction cost). Εκτιμάται ότι τα χρηματικά ποσά που θα αποταμιευτούν με τον τρόπο αυτό αγγίζουν το 0,4% του ΑΕΠ της Κοινότητας σύμφωνα με τα αποτελέσματα σχετικής έρευνας (Emerson et al, 1988).

Δεύτερη σημαντική συνέπεια είναι ότι θα εξαλειφθεί η μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών και θα εκμηδενιστεί ο συναλλαγματικός κίνδυνος (exchange rate risk) από συναλλαγές μέσα στα όρια της ΟΝΕ. Η ανυπαρξία συναλλαγματικού κινδύνου αναμένεται να ευνοήσει τις συναλλαγές, ιδιαίτερα σε αγορές όπου οι μέθοδοι κάλυψης έναντι του κινδύνου (hedging) δεν είναι ικανοποιητικά ανεπτυγμένες και δεν μπορούν να προστατευθούν από μεταβολές στις συναλλαγματικές τιμές.

Τρίτον, η καθιέρωση ενός ενιαίου νομίσματος, με τα πλεονεκτήματα από την μείωση τους κόστους συναλλαγών και την εξάλειψη του κινδύνου συναλλαγματικών ισοτιμιών, οδηγεί στην αύξηση του εμπορίου της ΕΕ, τόσο μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών όσο και ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ και τρίτες χώρες. Παράλληλα, οι ευρωπαϊκές τράπεζες έχουν πλέον την ευκαιρία να συναλλάσσονται με ένα ενιαίο νόμισμα βελτιώνοντας με αυτό τον τρόπο την μεταξύ τους συνεργασία και με τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς του υπόλοιπου κόσμου.

Τέταρτον, το ευρύτερο κλίμα ασφάλειας που πρόκειται να υπάρξει, μετά την εγκατάλειψη των εθνικών νομισμάτων και της αυτόνομης πολιτικής κάθε χώρας μέλους της ΕΕ, είναι βέβαιο ότι θα μειώσει το επασφάλιστρο κινδύνου (risk premium), θα αυξήσει τις συνολικές επενδύσεις στην Ευρώπη και θα οδηγήσει τελικά τις επιμέρους εθνικές οικονομίες σε ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Εξάλλου, η αναμενόμενη πτωτική τάση των επιτοκίων και η

σταθεροποιητική τους πορεία, αναμένεται να ευνοήσει στο μέλλον κάθε μορφής επενδύσεις εντός της ΕΕ.

Τέλος, δεν πρέπει να αγνοηθεί η επίδραση που η ΟΝΕ θα έχει σε ατομικό επίπεδο πάνω στους καταναλωτές και τους εργαζόμενους. Οι καταναλωτές λοιπόν θα έχουν μεγαλύτερα περιθώρια επιλογής, ενώ παράλληλα θα έχουν πρόσβαση σε μία πολύ μεγαλύτερη αγορά, όπου θα μπορούν να συγκρίνουν τις τιμές των προϊόντων ανά πάσα στιγμή. Από την άλλη μεριά η επίδραση του ευρώ πάνω στην απασχόληση δεν μπορεί να εκτιμηθεί με ακρίβεια. Ωστόσο, από μία αρχική εκτίμηση φαίνεται ότι η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και του περιθωρίου κέρδους των επιχειρήσεων, σε συνδυασμό με το σταθερότερο πλαίσιο λειτουργίας τους, θα ευνοήσει την αύξηση της απασχόλησης και άρα θα συντελέσει στη μείωση της ανεργίας.

β). Οφέλη από την σταθερότητα των τιμών

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η νομισματική πολιτική στα πλαίσια της ΟΝΕ θα αποσκοπεί στη διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα. Η επιδίωξη αυτή στηρίζεται στις γνωστές δυσμενείς επιπτώσεις του πληθωρισμού έχει σε κάθε οικονομία. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι μεταπολεμικά στοιχεία βιομηχανικών οικονομιών δείχνουν ότι οι χώρες με σχετικά υψηλό μόνιμο πληθωρισμό έχουν υψηλότερη ανεργία και χαμηλότερο κατά κεφαλήν προϊόν.

Μία ανεξάρτητη Κεντρική Τράπεζα, όπως ορίζεται και από το λειτουργικό πλαίσιο της ΕΚΤ, έχει τη δυνατότητα να εφαρμόσει μία σταθερή και αξιόπιστη νομισματική πολιτική που να μπορεί να εγγυηθεί για τη σταθερότητα του επιπέδου τιμών. Διαφορετικά, σε καθεστώς νομισματικής αυτονομίας κάθε κράτους-μέλους, θα υπάρχει πάντα το κίνητρο πρόκλησης απρόσμενου πληθωρισμού προκειμένου να αυξηθεί προσωρινά τουλάχιστον η απασχόληση ή να μειωθεί το πραγματικό

επιτόκιο του δημοσίου χρέους. Άρα, εάν δεν υπάρξει μια αυτόνομη και ενιαία κεντρική τράπεζα οι πληθωριστικές προσδοκίες δεν θα επιτρέψουν την επίτευξη ενός σταθερού ή έστω σχετικά σταθερού επιπέδου τιμών.

γ). Επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά

Η ΟΝΕ αναμένεται να επηρεάσει τις δημόσιες δαπάνες και τη φορολογία ειδικότερα και επομένως και την εν μέρει πολιτική του κρατικού προϋπολογισμού (δημόσιο χρέος και ελλείμματα).

Εξαιτίας της απώλειας της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας ως μέσου οικονομικής πολιτικής στα πλαίσια της ΟΝΕ, δημιουργείται η ανάγκη να διατηρηθεί η αυτονομία, η ευελιξία και ο συντονισμός της δημοσιονομικής πολιτικής για τις μεμονωμένες χώρες, προκειμένου να είναι ευκολότερη η αντιμετώπιση πρόσκαιρων εξωτερικών διαταραχών. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η μακροχρόνια συνέπεια της κοινής νομισματικής πολιτικής της ΟΝΕ με τη δημοσιονομική πολιτική που κάθε χώρα θα ακολουθεί, γιατί υψηλό χρέος ή δημοσιονομικές ανισορροπίες σε κάποιο κράτος-μέλος θα αποτελέσουν μεγάλη απειλή για τη νομισματική σταθερότητα της. Τέλος, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να επιβλέπουν και να αντιτίθενται στις πιθανές τάσεις διόγκωσης των δημοσίων ελλειμμάτων καθώς το κόστος του τόκου ενδέχεται να επιβαρύνει ολόκληρη την ΕΕ.

Αναφορικά με τα θέματα της φορολογίας και των δημοσίων δαπανών, παρατηρείται ότι όσο ο πληθωρισμός συγκλίνει σε χαμηλότερα επίπεδα, ο πληθωριστικός φόρος θα μειωθεί κατά πολύ στις χώρες όπου ο πληθωρισμός ήταν υψηλός, μειώνοντας ταυτόχρονα και τα αντίστοιχα κρατικά έσοδα. Όμως, υπάρχει η δυνατότητα να αντισταθμιστεί η απώλεια των εσόδων αυτών από αύξηση στη φορολογία, οπότε τα κρατικά έσοδα θα μείνουν ανεπηρέαστα. Από την πλευρά των δημοσίων δαπανών, η μετάβαση προς την ΟΝΕ θα μειώσει

το κόστος του δημοσίου δανεισμού, μέσω της σύγκλισης του επιπέδου πληθωρισμού σε χαμηλότερα επίπεδα, γιατί τα τωρινά επιτόκια χωρών με υψηλό πληθωρισμό περιλαμβάνουν τόσο πληθωριστικές προσδοκίες όσο και επασφάλιστρα κινδύνου.

-Εδώ θα αναφερθούμε στις γενικότερες επιπτώσεις από τη δημιουργία της ONE στις διεθνείς νομισματικές σχέσεις.

Η ONE πέρα από όλες τις οικονομικές ωφέλειες που εκτιμάται ότι θα αποφέρει σε επίπεδο ιδιωτών, καταναλωτών και επιχειρήσεων, καθώς και σε επίπεδο κρατών, προβλέπεται ότι θα ενισχύσει το ρόλο της Κοινότητας στην παγκόσμια οικονομία ως φορέα οικονομικής πολιτικής. Διότι η υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος και μιας κοινής νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής θα ενδυναμώσει την ταυτότητα της και την εικόνα της στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας. Μέχρι πρόσφατα, η G7 (η ομάδα των επτά περισσότερο ανεπτυγμένων οικονομιών) ήταν ο βασικότερος παράγοντας καθορισμού και συντονισμού των μακροοικονομικών πολιτικών γενικότερα, μέσω συναντήσεων των αρχηγών των κρατών, των Υπουργών Οικονομικών και των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών. Όμως με τη δημιουργία της ONE, αργά ή γρήγορα, τα μέλη του G7 αναμένεται να μειωθούν ουσιαστικά και τυπικά σε τέσσερα (ΗΠΑ, Ιαπωνία, Καναδάς και ΕΕ). Οι συνέπειες από την αλλαγή αυτή αναμένεται να γίνουν εμφανείς στα ζητήματα συντονισμού των μακροοικονομικών πολιτικών. Ο συντονισμός των νομισματικών αρχών θα είναι περισσότερο εύκολος, δεδομένης της κοινής νομισματικής πολιτικής μέσα στα πλαίσια της ΕΕ. Ως προς τη δημοσιονομική πολιτική, οι προοπτικές συντονισμού της είναι αισιόδοξες. Ωστόσο υπάρχει πάντα ο κίνδυνος ότι η υπερβολική έμφαση στην κοινή νομισματική πορεία να μην επιτρέψει τον απαραίτητο συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών. Εξάλλου, δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι όσο ενισχύεται η ΕΕ και καθώς

ο αριθμός των οικονομιών με ρόλο καθοριστικής σημασίας σε διεθνές επίπεδο (international policy actors) μειώνεται, τόσο τα οφέλη από το συντονισμό τους είναι εξαιρετικής σημασίας.

Οι ενδείξεις ωστόσο δείχνουν ότι η ζώνη του ευρώ θα λειτουργεί σε πλαίσιο σταθερότητας και ισχύος. Η ανεξάρτητη ΕΚΤ έχει δεσμευθεί να ασκήσει μια συνεπή και αντιπληρωθιστική νομισματική πολιτική. Επιπλέον, η Συνθήκη του Μάαστριχ υπαγορεύει την άσκηση μιας συντηρητικής δημοσιονομικής πολιτικής και από μέρους των κυβερνήσεων των χωρών μελών. Βέβαια, αναγνωρίζεται η αδυναμία ορισμένων χωρών να επιτύχουν την επιθυμητή αναδιάρθρωση της οικονομίας τους και τους ταχείς ρυθμούς ανάπτυξης αλλά τουλάχιστον αναμένεται να λειτουργούν σε καθεστώς σταθερότητας.

Ειδικότερα η χρησιμοποίηση του ευρώ αναμένεται να επιφέρει σημαντικές μεταβολές στο διεθνές νομισματικό σύστημα, που προς το παρόν κυριαρχείται από το δολάριο. Στις αρχές του 1999 το δολάριο αντιπροσώπευε το 50% περίπου των παγκόσμιων εμπορικών συναλλαγών και το 80% των εργασιών στις χρηματαγορές. Τα μεγέθη αυτά υποδηλώνουν μια ανισορροπία του συστήματος αυτού γιατί, όπως είναι φυσικό, οι αμερικανικοί φορείς της νομισματικής πολιτικής ενδιαφέρονται πρωτίστως για τα εσωτερικά ζητήματα τους και όχι για το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας. Συνεπώς, η παγκόσμια οικονομία, με το να στηρίζεται σε τόσο μεγάλο βαθμό σε ένα αποκλειστικά νόμισμα, είναι εκτεθειμένη σε σημαντικές και απρόβλεπτες διακυμάνσεις της τιμής του δολαρίου. Αν και οι πρώτοι τρεις μήνες από την εμφάνιση του ευρώ δεν είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακοί, εντούτοις προσδοκάται ότι η άφιξη του θα συντελέσει στη δημιουργία ενός περισσότερο ανταγωνιστικού καθεστώτος και ότι θα οδηγήσει σε ένα πιο εξισορροπημένο διεθνές νομισματικό σύστημα.

Γ. ΤΟ ΕΥΡΩ ΩΣ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑ

Αναφορικά με το διεθνή ρόλο του νέου νομίσματος έχει υποστηριχθεί ότι το ευρώ θα καθιερωθεί ως ένα γενικά αποδεκτό μέσο διεθνών πληρωμών, ως επενδυτικό μέσο και ως μέσο διαφύλαξης αγοραστικής δύναμης, (ομιλία του Leon Brittan, αντιπρόεδρου τη ευρωπαϊκής Επιτροπής, στη συνάντηση στο Βασιλικό Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, 24 Οκτωβρίου 1997). Η ανωτέρω άποψη στηρίζεται στους παρακάτω παράγοντες:

Πρώτον, στο μέγεθος της ευρωπαϊκής οικονομίας και το εμπόριό της. Αν και η ΕΕ κατοικείται μόνο από το 6% του παγκόσμιου πληθυσμού, εντούτοις η παραγωγή της φτάνει στα 2/5 του ακαθάριστου προϊόντος όλων των χωρών του ΟΟΣΑ συνολικά, δηλαδή πολύ περισσότερο από ότι οι ΗΠΑ. Οι εμπορικές της συναλλαγές αντιστοιχούν στο 1/3 του παγκόσμιου εμπορίου, από τις οποίες ακόμη και αν εξαιρέσουμε τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, πάλι έχει μεγαλύτερο όγκο εμπορίου από ότι ΗΠΑ. Είναι φανερό λοιπόν ότι μία τόσο μεγάλη οικονομική δύναμη έχει τη δυνατότητα να στηρίξει το ενιαίο νόμισμά της και να εκμεταλλευτεί τις σημαντικές οικονομίες κλίμακας. Παράλληλα, ένας τόσο μεγάλος όγκος εμπορίου είναι σε θέση να ωθήσει τις επιχειρήσεις να συναλλάσσονται με το δικό τους νόμισμα.

Δεύτερον, τις ευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές: Η ευρωπαϊκή αγορά ομολόγων, ως άθροισμα των εθνικών αγορών ομολόγων, έχει μέγεθος που αντιστοιχεί στο 60% της αντίστοιχης αγοράς των ΗΠΑ και είναι μεγαλύτερη από αυτήν της Ιαπωνίας. Αθροιστικά, η αγορά κρατικών ομολογίων της ΕΕ είναι μεγαλύτερη κατά 25% από αυτήν των ΗΠΑ, ενώ τα αντίστοιχα διεθνή ομόλογα και μετοχικό κεφάλαιο εκδίδονται στην Ευρώπη με μεγαλύτερη συχνότητα από ότι στις ΗΠΑ.

Προκειμένου να εξεταστεί η σημασία του ευρώ στο διεθνές προσκήνιο είναι σκόπιμο να υπενθυμίσουμε ορισμένες από τις λειτουργίες που ένα «διεθνές» νόμισμα πρέπει να πληροί (Tanlas, 1993b). Αυτές είναι: α) μέτρο αξίας, β) μέσο πληρωμών και γ) μέσο διαφύλαξης της αξίας. Οι λειτουργίες αυτές παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 3, και αναφέρονται στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.

Πίνακας 3 – Οι λειτουργίες ενός διεθνούς νομίσματος

Λειτουργία	Τομέας	
	Ιδιωτικός	Δημόσιος
Μέτρο αξίας	Χρησιμοποιείται για την έκδοση αποδείξεων που αφορούν στο διεθνές εμπόριο και διεθνή χρηματοοικονομικά προϊόντα.	Εκφράζει τις σχέσεις μεταξύ των συναλλαγματικών ισοτιμιών.
Μέσο πληρωμών	Χρησιμοποιείται για τη διευθέτηση του διεθνούς εμπορίου και για τη χρέωση των διεθνών χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων.	Μεσολαβεί στις διεθνείς συναλλαγματικές αγορές και χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.
Μέσο αποθησαυρισμού	Βάσει αυτού γίνονται καταθέσεις, ιδιωτικές επενδύσεις, χορηγήσεις δανείων και εκδίδονται ομόλογα.	Χρησιμοποιείται ως συναλλαγματικό απόθεμα από τις νομισματικές αρχές.

Πηγή: Tavlas (1993b)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΡΙΣΤΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Α. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η επιχειρηματολογία για τα υπέρ και τα κατά της δημιουργίας της ΟΝΕ στηρίζεται στη θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών.

Μία άριστη νομισματική περιοχή (ΑΝΠ) (optimum currency area – OCA) αναφέρεται στην άριστη γεωγραφική περιοχή, που χρησιμοποιεί ένα ενιαίο νόμισμα ως γενικά αποδεκτό μέσο πληρωμών. Εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιούνται αρκετά νομίσματα, η αξία ανταλλαγής των οποίων να είναι αμετάκλητα συνδεδεμένη μεταξύ τους, να έχουν απεριόριστη μετατρεψιμότητα στις συναλλαγές και μεταβολή των συναλλαγματικών ισοτιμιών τους σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο κατά ομοιόμορφο τρόπο.

Ο όρος «άριστη» αναφέρεται στο ότι πρόκειται για εκείνη ακριβώς την περιοχή στην οποία, το σύστημα αυτό, διασφαλίζει την ισορροπία της οικονομίας, τόσο στον εσωτερικό όσο και στον εξωτερικό τομέα. Στον εσωτερικό τομέα η ισορροπία επιτυγχάνεται στον άριστο συνδυασμό ανεργίας και πληθωρισμού. Στον εξωτερικό τομέα η ισορροπία αντιστοιχεί σε εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών και τις συναλλαγές εντός και εκτός της περιοχής.

Ι. Ιδιότητες μιας άριστης νομισματικής περιοχής

Ο σχηματισμός μιας ευρύτερης νομισματικής περιοχής αποτελεί πρόοδο, εφόσον πληρούνται ορισμένες ιδιότητες από τις συμμετέχουσες περιοχές. Διαφορετικά, η δημιουργία μιας νομισματικής ένωσης όχι μόνο δεν θα έχει επιτυχία αλλά ενδέχεται να προκαλέσει

δυσμενείς συνέπειες τόσο στις επιμέρους όσο και στην ευρύτερη περιοχή. Στην πλειονότητα τους οι μελετητές από τις παλαιότερες μέχρι τις περισσότερο σύγχρονες, συγκλίνουν σε τέσσερις ιδιότητες που θεωρούνται ως απαραίτητες προϋποθέσεις για τη δημιουργία μιας νομισματικής ένωσης. Αυτές είναι: α) Ο όγκος του εμπορίου που πραγματοποιείται. β) Η ομοιότητα των εξωτερικών διαταραχών και των επιχειρηματικών κύκλων. γ) Ο βαθμός της κινητικότητας της αγοράς εργασίας στην ευρύτερη περιοχή. δ) Η σύνδεση των χρηματοοικονομικών αγορών και η μεταφορά κεφαλαίων. Συμπληρωματικά, αναφέρεται και ένα επιπλέον κριτήριο, η ύπαρξη πολιτικής σύμπνοιας μεταξύ των συμμετεχουσών περιοχών, δεδομένου ότι ενδέχεται να παραβλεφθούν τα οικονομικά κριτήρια προκειμένου να εξυπηρετηθεί κάποιος πολιτικός σκοπός. Για την ακρίβεια, όσο πιο έντονη είναι η παρουσία των παραπάνω παραγόντων σε μια υποψήφια νομισματική περιοχή τόσο πιο ευνοϊκά αποτελέσματα θα προκαλέσει η νομισματική ένωσή τους. Στις επόμενες σελίδες αναφέρονται αναλυτικά όλες οι απαραίτητες προϋποθέσεις όπως έχουν αναλυθεί στη μέχρι τώρα βιβλιογραφία.

II. Κόστος και οφέλη από τη συμμετοχή σε μία νομισματική περιοχή

α) Οφέλη

Ένα από τα σημαντικότερα οφέλη που απορρέουν από τη συμμετοχή σε μία νομισματική περιοχή είναι η ενίσχυση της χρησιμότητας του ενιαίου χρήματος. Το νόμισμα είναι ένα δημόσιο αγαθό, η χρησιμότητα του οποίου αυξάνει με το μέγεθος της περιοχής στην οποία χρησιμοποιείται. Η χρησιμοποίηση ενός ενιαίου νομίσματος εξαφανίζει τον κίνδυνο που προέρχεται από τις μελλοντικές απρόβλεπτες μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών και συντελεί στη μεγιστοποίηση των κερδών από το εμπόριο και την εξειδίκευση.

Επίσης δεν θα υπάρχει δυνατότητα υποτίμησης με αποτέλεσμα να διασφαλίζεται το εισόδημα και οι αποταμιεύσεις. Όσοι ταξιδεύουν στο εσωτερικό της ζώνης των «12» θα εξοικονομούν το κόστος της αλλαγής νομισμάτων όταν διασχίζουν τα σύνορα, π.χ. έστω ότι κάποιος ξεκινάει σήμερα από την Αθήνα έχοντας μαζί του 50.000 δρχ. με σκοπό να κάνει το γύρο της Ευρώπης. Αν μετατρέψει τα χρήματα αυτά σε κάθε ένα από τα 14 υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ σε τοπικό νόμισμα, όταν επιστρέψει στην Ελλάδα το μισό ποσό θα έχει «χαθεί» κατά την ανταλλαγή των νομισμάτων σε προμήθειες. Η εμφάνιση του ευρώ θα εξαλείψει αυτό το κόστος για όλους τους ταξιδιώτες.

β) Κόστος

Η πολιτική των εύκαμπτων συναλλαγματικών ισοτιμιών επιτρέπει σε κάθε χώρα τη διατήρηση της νομισματικής αυτονομίας της. Αντίθετα, το σύστημα των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών απαιτεί κοινή ή απόλυτα συντονισμένη νομισματική πολιτική, περιορίζοντας την ελευθερία των συμμετεχουσών χωρών στο να εφαρμόσουν μια ανεξάρτητη νομισματική πολιτική. Η απώλεια της νομισματικής ανεξαρτησίας μιας χώρας θεωρείται ως το μεγαλύτερο κόστος που υφίσταται από τη συμμετοχή της σε μία νομισματική ένωση, καθότι την υποχρεώνει να επιδιώκει την εξωτερική και όχι την εσωτερική ισορροπία της. Το κόστος αυτό είναι ιδιαίτερα μεγάλο, αν η συγκεκριμένη χώρα δεν μπορεί να ανεχθεί τη ανεργία και αν χαρακτηρίζεται από ισχυρές πιέσεις στις τιμές με τους μισθούς. Αυτό συναντάται σε οικονομίες στις οποίες λειτουργούν πολλές μονοπωλιακές βιομηχανίες, εργατικά σωματεία και οι εργάτες προσλαμβάνονται με μακροχρόνια συμβόλαια. Επίσης στον ιδιωτικό τομέα και στο άμεσο μέλλον αρκετές πρέπει να υποστούν ένα «σοκ» ανταγωνιστικότητας με το οποίο συνεπάγεται λουκέτο σε ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων που δεν θα τα καταφέρουν (κυρίως μικρομεσαίων).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΩΣ ΑΡΙΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Το μεγαλύτερο μέρος της διαμάχης σχετικά με τη χρησιμότητα και την επιθυμία των ευρωπαϊκών χωρών για τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης έχει στηριχτεί στη θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών και στις ιδιότητες που οι περιοχές αυτές πρέπει να επιδεικνύουν.

Πλήθος ερευνών έχει πραγματοποιηθεί μέχρι τώρα σχετικά με τη μελέτη της ΕΕ ως άριστης νομισματικής περιοχής κι άρα σχετικά με τη βιωσιμότητα της ΟΝΕ. Βασιζόμενοι σε αυτές τις μελέτες και συνδυάζοντας πολλές φορές τα αποτελέσματά τους, επιδιώκουμε να διαπιστώσουμε εάν και κατά πόσο η Ευρώπη πληροί τις προϋποθέσεις που αναλύσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο και συνιστά μια ΑΝΠ. Η ικανότητα της ΕΕ να ανταποκριθεί στις ζητούμενες προϋποθέσεις εξετάζεται ανά κριτήριο, τόσο με την παρουσίαση των προβλεπόμενων πλεονεκτημάτων της ως νομισματικής περιοχής όσο και με την εξέταση κάποιων πιθανών προβλημάτων που ενδέχεται να ανακύψουν.

Ενοποίηση της αγοράς αγαθών

Η υιοθέτηση ενός κοινού, ενιαίου, νομίσματος στην Ευρώπη, αναμένεται να έχει οφέλη και κόστος σε όσους συμμετάσχουν στην ΟΝΕ. Τα οφέλη σχετίζονται κυρίως, όπως αναλύσαμε παραπάνω, με το χαμηλότερο κόστος συναλλαγών, που θα ενισχύσει το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών ανάμεσα στις συμμετέχουσες χώρες, και στον περιορισμό του συναλλαγματικού κινδύνου. Σύμφωνα με αυτό, οι χώρες που συνδέονται με στενές εμπορικές σχέσεις έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να αποτελέσουν μια επιτυχημένη νομισματική ένωση και να χρησιμοποιούν ένα νόμισμα. Παρόλα αυτά, όπως προαναφέραμε, έχει εκτιμηθεί ότι το κόστος μετατροπής από ένα νόμισμα σε ένα άλλο, για

άτομα και επιχειρήσεις, συνολικά στην Ευρώπη, αντιστοιχεί κατά μέσο όρο στο 0,4% του ΑΕΠ όλων των χωρών μελών, κόστος όχι ιδιαίτερα δυσβάσταχτο ώστε να δικαιολογεί τις σύγχρονες εξελίξεις. Επιπλέον, αναφορικά με τον συναλλαγματικό κίνδυνο, υποστηρίζεται ότι η εξάλειψη του τελικά δεν πρέπει να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ενίσχυση των εμπορικών συναλλαγών, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις είχαν τρόπο να διασφαλίζονται από τις μεταβολές της τιμής του συναλλάγματος μέσω των χρηματαγορών (Fraknel, 1992). Δεν θα αρκούσε όμως, σύμφωνα με τα παραπάνω, να βασιστούμε μόνο στην εξοικονόμηση συναλλακτικού κόστους και στη μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου προκειμένου να προχωρήσουμε σε μια νομισματική ένωση.

Στην περίπτωση της ΕΕ, μετά την εφαρμογή της ενιαίας αγοράς το 1992 αλλά και με την ευρύτερη συνεργασία μεταξύ των χωρών μελών κατά τα τελευταία χρόνια ενόψει της δημιουργίας της ΟΝΕ, αναμενόταν να εμφανιστούν αυξημένες εμπορικές συναλλαγές ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες. Στους παρακάτω πίνακες 5 και 6 παραθέτονται ενδοκοινοτικά στοιχεία εισαγωγών και εξαγωγών. Τα στοιχεία προέρχονται από την έκδοση *European Economy, Convergence report*, 1999 για την περίοδο 1979-1998.

Όπως προκύπτει από την παρατήρηση των εν λόγω χρονολογικών σειρών, στις εισαγωγές και τις εξαγωγές των ευρωπαϊκών χωρών προς άλλες χώρες της ΕΕ δεν εμφανίζεται μια σταθερή αυξητική τάση. Τα μεγέθη, που είναι εκφρασμένα ως ποσοστά των εισαγωγών ή των εξαγωγών αντίστοιχα πάνω στο ΑΕΠ της κάθε χώρας, δεν υποδηλώνουν μια ιδιαίτερη αύξηση με την πάροδο του χρόνου, γεγονός που δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό.

Ωστόσο δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι από τη δημιουργία της ΟΝΕ και την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος, τα

μεγέθη αυτά θα αυξηθούν περισσότερο γιατί θα υπάρχουν περισσότερα κίνητρα για τις χώρες της ΕΕ να συναλλάσσονται μεταξύ τους. Επομένως, μπορεί με βεβαιότητα να υποστηριχτεί ότι στο μέλλον, οι ευρωπαϊκές χώρες θα ικανοποιούν την ανωτέρω ιδιότητα μιας ΑΝΠ.

Πίνακας 5 – Εξαγωγές στο εσωτερικό της ΕΕ (ποσοστά του ΑΕΠ)

	B/L	DK	D	EL	E	F	IRL	I	NL	A	P	FIN	S	UK
1979	37,8	14,5	14,5	4,3	4,9	10,0	34,2	11,2	31,2	12,9	9,8	15,6	14,8	10,8
1980	38,9	16,5	16,5	5,3	5,3	9,7	32,8	9,6	32,9	13,2	10,5	15,8	14,4	10,6
1981	39,9	16,8	16,8	4,3	5,2	9,4	29,8	9,1	36,0	13,3	9,4	13,9	13,9	9,7
1982	42,9	16,8	16,8	4,5	5,7	9,2	30,2	9,5	36,6	13,3	10,6	12,5	14,8	9,8
1983	44,7	17,0	17,0	5,7	6,4	9,6	32,6	9,1	37,1	13,0	13,3	12,8	16,9	10,3
1984	45,6	16,3	16,3	6,7	7,7	10,3	37,3	9,1	39,7	13,9	16,1	13,6	17,0	11,5
1985	45,4	16,4	16,4	6,4	7,9	10,4	37,5	9,6	40,8	15,1	16,5	12,6	16,6	11,9
1986	43,6	14,8	14,8	7,8	7,3	9,8	35,5	9,3	35,2	15,0	15,9	12,4	15,9	10,0
1987	43,0	14,8	14,8	8,1	7,7	10,2	38,8	9,3	33,5	15,2	17,1	13,1	16,0	10,2
1988	42,6	15,6	15,6	5,4	7,9	10,8	41,4	9,4	32,9	16,3	17,8	12,1	16,4	9,5
1989	47,1	16,7	16,7	7,5	8,0	11,4	44,1	9,9	35,0	17,0	19,3	11,9	16,6	10,0
1990	44,8	17,4	17,4	6,6	8,0	11,4	40,6	9,6	34,8	17,8	19,6	11,9	15,5	10,9
1991	43,7	17,8	17,8	6,5	8,3	11,5	40,5	9,3	34,4	16,7	17,4	12,2	14,2	11,0
1992	40,5	17,9	17,9	6,9	8,1	11,3	41,8	9,0	32,1	16,1	16,2	14,4	14,0	10,9
1993	40,2	16,0	16,0	5,6	8,8	10,2	42,4	9,7	29,3	14,4	15,0	15,9	15,8	9,8
1994	41,8	16,0	16,0	5,4	10,7	11,1	46,1	10,7	30,5	14,8	16,9	17,2	17,1	11,2
1995	41,6	16,4	16,4	5,8	11,6	11,7	49,0	12,1	31,9	14,5	18,8	17,8	19,6	12,5
1996	41,9	16,3	16,3	5,7	12,2	11,7	45,7	11,0	32,1	14,3	19,4	16,9	18,4	12,8
1997	41,8	16,4	16,3	5,7	12,3	11,8	45,9	11,5	32,7	14,4	19,5	17,2	18,6	12,9
1998	40,2	16,7	16,8	5,9	11,9	11,9	47,0	11,3	33,2	15,1	17,9	17,3	18,8	13,1

Πίνακας 6 – Εισαγωγές από την ΕΕ (ποσοστά του ΑΕΠ)

	B/L	DK	D	EL	E	F	IRL	I	NL	A	P	FIN	S	UK
1979	37,1	19,3	11,9	10,0	5,0	10,3	43,9	10,5	25,9	19,5	14,2	13,6	16,0	12,6
1980	37,8	19,6	12,6	9,7	5,3	10,5	41,3	10,9	25,9	20,3	15,6	14,6	15,7	10,6
1981	38,8	19,6	13,1	10,6	5,4	10,4	41,3	10,1	26,0	19,1	17,1	12,9	14,6	10,0
1982	42,2	20,0	13,2	10,9	5,9	12,2	35,9	10,0	26,3	18,4	18,0	12,7	16,0	10,6
1983	45,1	19,4	13,4	11,6	6,5	11,3	33,9	9,2	26,4	18,5	16,4	12,4	17,1	11,6
1984	47,6	20,0	14,0	12,1	6,6	11,8	35,6	9,9	28,6	19,2	16,3	12,4	16,9	12,9
1985	47,4	20,4	14,5	12,8	7,0	11,9	34,7	10,7	31,2	20,1	15,6	12,6	17,9	12,8
1986	43,2	18,8	12,7	14,5	8,2	11,0	30,5	9,9	28,5	19,6	17,2	12,6	16,0	12,9
1987	42,1	17,0	12,4	14,8	9,7	11,4	29,4	10,0	28,5	19,5	21,3	13,1	16,5	13,0
1988	42,9	16,4	12,5	12,2	10,5	11,7	30,8	10,2	29,1	20,4	26,0	11,6	16,2	13,2
1989	45,2	16,6	13,4	15,9	11,4	12,5	32,8	10,7	30,2	21,6	26,0	12,8	16,1	13,7
1990	44,5	16,4	13,6	16,1	11,1	12,2	31,5	10,1	29,7	22,2	27,0	14,2	14,9	13,2
1991	43,7	16,6	13,4	15,4	11,1	11,7	30,6	9,8	29,2	21,3	25,7	10,5	13,1	11,7
1992	40,3	16,0	12,3	15,8	10,9	11,3	29,7	9,7	28,1	20,3	25,3	11,4	12,6	12,0
1993	37,3	14,5	10,0	15,5	10,4	9,9	26,2	8,9	22,5	18,4	21,9	12,2	14,3	11,6
1994	38,1	15,3	10,3	14,8	12,2	10,7	27,7	10,0	23,9	19,2	23,4	13,0	16,2	12,1
1995	39,7	16,5	10,9	15,8	13,2	11,4	28,1	11,4	24,4	21,4	24,9	13,5	18,4	13,0
1996	40,8	16,6	10,9	16,1	13,7	11,1	27,8	10,0	24,9	21,6	25,5	14,3	17,0	13,3
1997	41,7	16,8	11,2	16,3	14,1	11,7	28,2	11,0	25,2	21,7	25,6	14,5	17,1	13,2
1998	41,3	16,2	10,5	16,5	14,7	10,8	28,6	11,2	25,7	20,8	25,6	14,5	17,3	13,7

B/L = Βέλγιο/Λουξεμβούργο

DK = Δανία

D = Γερμανία

EL = Ελλάδα

E = Ισπανία

F = Γαλλία

IRL = Ιρλανδία

I = Ιταλία

NL = Ολλανδία

A = Αυστρία

P = Πορτογαλία

FIN = Φιλανδία

S = Σουηδία

UK = Ηνωμένο Βασίλειο

Ενοποίηση των χρηματαγορών

Οι ευρωπαϊκές αγορές χρήματος και κεφαλαίου έχουν παρουσιάσει μια τάση ενοποίησης και ρευστοποίησης, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Αυτό οφείλεται, στο ότι κατά την περίοδο αυτή εμφανίστηκε παγκοσμίως μια βαθμιαία κατάργηση των χρηματοοικονομικών κανονισμών και δεσμεύσεων, γεγονός που δημιούργησε περισσότερες επενδυτικές ευκαιρίες και περισσότερο ελκυστικές από τις τοποθετήσεις σε τραπεζικές καταθέσεις. Η κινητικότητα του κεφαλαίου μέσα στα όρια της ΕΕ έχει ενισχυθεί, εξάλλου, και από τη σύγκλιση των μακροοικονομικών πολιτικών και κρατών μελών. Παράλληλα όμως με τις ήδη υπάρχουσες τάσεις, η εισαγωγή του ευρώ αναμένεται να ενισχύσει ακόμα περισσότερο την ομοιογένεια στη λειτουργία των χρηματαγορών (Alessandro Prati και Garry Schinasi, 1997).

Έχει επανειλημμένα τονισθεί ότι η υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος θα μειώσει το κόστος των συναλλαγών ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χρηματαγορές. Έτσι θα δημιουργηθεί μια ευρύτερη συνεργασία μεταξύ τους, που θα βασίζεται όχι μόνο στο συγκριτικό πλεονέκτημα που το χαμηλότερο κόστος προσδίδει, αλλά και στην εμπιστοσύνη προς το κοινό νόμισμα. Ένας επιπλέον παράγοντας για τον οποίο οι Ευρωπαίοι θα επιθυμούν να συναλλάσσονται ολοένα και περισσότερο μεταξύ τους, είναι ότι η υιοθέτηση ενός μοναδικού ενιαίου νομίσματος θα ασκήσει πιέσεις για βελτίωση και εξομοίωση των δομών των χρηματαγορών. Αυτό εξηγείται ως εξής: Με την εξαφάνιση του συναλλαγματικού κινδύνου στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών, άλλοι παράγοντες κινδύνου θα επηρεάζουν πλέον την τιμολόγηση των προϊόντων και των υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα ο πιστωτικός κίνδυνος αλλά και η ρευστότητα, η ικανότητα διακανονισμών και ο νομικός κίνδυνος της κάθε αγοράς θα επηρεάζει την τιμολόγηση καθοριστικά. Για το λόγο αυτό όλες οι ευρωπαϊκές χρηματαγορές έχουν συμφέρον να βελτιώσουν τον τρόπο λειτουργίας τους.

Την άποψη εξάλλου ότι η εισαγωγή του ευρώ βελτιώνει τη συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών χρηματαγορών συμμαρτίζεται και η ΕΕ. Συγκεκριμένα, η ΕΕ δίνει έμφαση στο γεγονός ότι οι χρηματοοικονομικοί παράγοντες και χρηματοοικονομικά κέντρα θα λειτουργούν υπό νέες συνθήκες ανταγωνισμού, δεδομένου ότι θα αποτελούν πλέον με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές περιοχές, μία ευρύτερη, ενοποιημένη και ισχυρή αγορά. Το απόλυτο μέγεθος της κάθε εθνικής αγοράς δεν θα έχει πλέον σημασία για τις συναλλαγές, καθώς το επίπεδο της ικανότητας και αποτελεσματικότητας θα είναι παράγοντες καθοριστικής σημασίας. Ωστόσο, αναγνωρίζεται ότι οι τοπικοί κανόνες και νομοθεσίες θα συνεχίσουν να ισχύουν και να επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα της κάθε αγοράς.

Συμπερασματικά, η Ενιαία Αγορά και η ΟΝΕ αποτελούν ένα ανατροφοδοτούμενο μηχανισμό που οδηγεί όλο και περισσότερο προς μεγαλύτερη σύσφιξη των σχέσεων των ευρωπαϊκών χωρών. Είναι επομένως λογικότερο να μην κρίνουμε την ΟΝΕ μόνο βάσει οικονομικών κριτηρίων, και ειδικότερα με το αν αυτά είναι επαρκή σε σχέση με άλλες νομισματικές ενώσεις. Σημασία πρέπει να δοθεί στο ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο λήφθηκε η σημαντική αυτή απόφαση, και είναι σκόπιμο να μην παραβλέπονται οι μακροπρόθεσμες επιδιώξεις. Διότι η μελλοντική επιτυχία του σχεδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης αναμένεται να αντισταθμίσει πιθανές βραχυχρόνιες δυσλειτουργίες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Εισαγωγή στην Παγκόσμια Οικονομία
2. Ημερήσιος Τύπος: Κυριακάτικα φύλλα «Καθημερινής», «Βήμα», «Ελευθεροτυπία», «Τα Νέα»
3. Πότε θα μπει το Ευρώ στις τσέπες μας;
4. Περιοδικός Τύπος: Οικονομικός Ταχυδρόμος, Manager Θεωρητική Οικονομία
5. Η ECU, Σειρά Ευρωπαϊκά Κείμενα, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ε.Κ.
6. Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Σειρά Ευρωπαϊκά Κείμενα – Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ε.Κ.
7. Εκδόσεις περιοδικές Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Ένωσης
8. Internet – www.euro.gr

